

Dobro in slabo v lovskih družinah

Lenart Zupan

Kdor pozorno zasleduje vsestranske dejavnosti v lovskih družinah, si lahko napravi zaključek, da se po eni strani stori mnogo dobrega, kar je v korist lovstvu, skupnosti, pa tudi posameznim članom, po drugi strani pa tudi precej slabega, ki je lovstvu, skupnosti in članstvu le v kvar.

Oglejmo si najprej dobre dejavnosti v družini. To so predvsem koristna dela v zvezi z upravljanjem lovišč, ki jih je skupnost zaupala lovskim družinam. Nepobitno dejstvo je, da povečini lovske družine posvečajo vso pažnjo, ter skrbje, da se lovišče upravlja skladno z določili Zakona o lovu, Pravilnika za lovske družine in družinskega poslovnika, ki dokončno podrobno ureja izvrševanje lova itd.

Na pobudo lovskih zvez so bolj ali manj lovske družine prikrojile svoje poslovniške tudi v tem, da ves izkupiček za uplenjeno divjad gre v družinsko blagajno. S tem je po eni strani zadoščeno zakonu o lovu, ki pravi, da je divjad ljudsko premoženje, po drugi stran pa je to lep vir dohodkov, ki jih družine potrebujejo za upravljanje lovišč, t. j. lovska čuvajska služba, nabava čistopasemskih psov, zgradnja lovskih koč, naprava krmišč, visokih prež, lovskih steza, hrana za zimsko krmljenje divjadi itd.

Tudi v pogledu smotrne gojitve divjadi in pravilnega odstrela so lovske družine napravile velik korak naprej. Povsod, kjer se preventivni ukrepi za smotrno gojitev in pravilni odstrel striktno izvajajo, se že kažejo dobre posledice v izboljšanju stanja divjadi, tako količinsko kakor kakovostno.

Za regulacijo pravilnega kakovostnega ali kakor pravimo gojitvenega odstrela srnjakov, jelenov in gamsov je še posebno koristen ukrep obveznega pregleda vsakoletnih pridobljenih trofejev po pristojni komisiji. V glavnem se te trofeje z malimi izjemami prinašajo v pregled in oceno s pomanjkljivostjo, da približno četrtini trofejev manjka zobovje, ki je za oceno starosti uplenjene divjadi najbolj važno.

K zelo koristni dejavnosti številnih lovskih družin spada izgradnja lovskih koč, ki so zadnja leta zrasla kot gobe po dežju in to v glavnem ob samopomoči lovskih kolektivov, pri čemer so posamezni člani v to gradnjo vložili mnogo truda in denarja. Jasno je, da lovska koča v oddaljenih predelih lovišča za lovca mnogo pomeni, zlasti ob lovu na divjega petelina in rogarje. Po trudapolnem lovu se v koči odpočije, udobno prespi in si nabere novih moči za lovske podvige naslednjega dne. Lovske kočje so tudi najbolj primeren kraj za gojitev lovske družabnosti, poglobljanje lovskega tovarštva, izmenjavanje medsebojnih misli in želja itd. Tu naj

ob vsaki priložnosti stari izkušeni lovci nudijo mladim pouk o lovskih veščinah, o lovsko pravičnem izvrševanju lova in slično.

K dobremu moram prišteti tudi veliko vne-mo lovskih družin pri naselitvi fazanov. Sleher-na lovska družina, v katere loviščih so za obstoj in razmnožitev fazanov dani pogoji, v te namene ni štedila z denarjem. Tako vloženi denar in trud se dobro obrestujeta, kajti vsa ta lovišča so polna te prelepe ptice, ki smo jo pred leti poznali le po slikah. Pohvale vredno je tudi to, da se lovske družine zavedajo, da je pozimi treba fazane in jerebice krmiti in v ta namen zadolžujejo potrebno število lovcev za napravo krmišč in zimsko krmljenje.

Ugonabljanje roparic, potepuških psov in mačk je lovišču v veliko korist, za kar je s strani številnih lovskih družin dovolj poskrbljeno. Posamezni uplenitelji se nagrade po njihovem učinku, ter jih s tem spodbude, da se kosajo med seboj, kdo bo nabral največ točk. To je povsem pravilno in sleherna lovska družina je dolžna, da tako postopa, kajti vsa ta roparska svojat je smrt za lovišče.

Med dobro naj uvrstim še zdrav pojav v lovstvu, namreč veliko zanimanje lovskih družin, pa tudi posameznih članov za nabavo pasemskih psov in njih šolanje. Menim, da mnogi lovci sedaj bolj resno vzamejo znani rek, da je lovec brez psa le polovica lovca. Povpraševanje po takih kužkih je z dneva v dan večje in to ne le po goničih, marveč znatno tudi po ptičarjih, šarivcih in deloma tudi po barvarjih kot specialistikah za krvni sled.

Končno naj omenim še zelo umesten napredek, ki se tiče sodobne lovčeve opreme. Stare, zarjavele in izrabljene puške so hočeš nočeš morale zginiti, saj so le-te ogrožale lastnika in solovce, strel na divjad pa je bil povečini neučinkovit. Pa tudi z drugim lovskim priborom, zlasti z daljnogledi, ki so pri lovu na rogarje nepogrešljivi, se lovci spopolnjujejo, zavedajoč se, da so le tako kos sodobnemu lovu.

Vse dobro, kar zgoraj navajam, po mojem mišljenju obstoji bolj ali manj v vseh lovskih družinah. Kjer pa vsega tega ni, naj skuša družina čimprej doseči.

Sedaj še beseda o slabem v lovskih družinah, čeprav je to težko napisati, še teže pa prizadetim brati.

Nobena tajna ni, da ponekod vladajo nezdravi odnosi in to po eni strani med lovsko družino kot organom in članstvom, na drugi strani pa med posameznimi člani. Vzrokov za to je več in jih v glavnem navajam. V mnogih lovskih družinah vlada prevelika familiarnost, ki ima večkrat za posledico, da se v gotovih zadevah

pristransko odloča. Vzemimo primer: Nekomu se storjen prekršek zakrije, spregleda ali kako nepravilno dejanje na sploh tolerira, nasprotno pa se pri drugem kako tako ali podobno dejanje napihne in proti njemu najstrože disciplinsko postopa. Mnogokrat pride do nesoglasja med upravo in člani zaradi kakih protekcij pri izvrševanju lova, predvsem zavoljo izjem pri dodelitvi odstrela srnjakov. Med posameznimi člani nastanejo večkrat prepiri iz nečedne lovske zavisti, pri čemer botruje morda še osebna mržnja.

Mnogo nesoglasja, pritožb itd. s strani članstva povzročajo tudi ukrepi, ki so posledica teh gih predpisov ali celo napačno tolmačenje le-teh. V okvir teh predpisov spadajo Zakon o lovu, Pravilnik za lovske družine in Poslovnik za lovske družine. Prav je, da se teh predpisov držimo in se jim pokorimo, vendar pa sem mnenja, da je v primeru nejasnosti ali togosti predpisa zadevo treba življenjsko obravnavati, zlasti če gre za nenamerno dejanje ali za prekršek, ki lovstvu ni v kvar. Vzemimo primer: 17. čl. Zakona o lovu pravi: »Dokler član lovske družine še nima lovskega izpita, sme loviti le v družbi izpranega lovca«. Spričo te določbe mnoge lovske družine ne dovolijo takim članom samostojen pohod v lovišče. To je povsem napačno, kajti po mojem mnenju je zakonodajalec imel v mislih le lov na koristno divjad. Za lovca samega, pa tudi za lovišče, je celo koristno, da pohaja sam po lovišču, kjer se pri opazovanju narave in divjadi lovsko spopolnjuje, hkrati pa ima priložnost, da posveti kaki roparici, potepuškemusu ali mački. Ne bodimo torej preveč paragrafski tam, kjer nimamo škode pač pa korist. Drugi primer: Pravilnik za lovske družine v čl. 12 pravi: »Članstvo preneha tudi onemu članu, ki je s članarino ali prispevki v zaostanku za več ko tri mesece, pa jih kljub opominu ne poravnata«. Tudi ta določba se ponekod preveč resno vzame in vrže na cesto člana, ne da bi se prej preverili, kje je vzrok temu zaostanku. Če je morda tak član v denarnih stiskah ali je opustil plačilo zaradi pozabljivosti, še ni rečeno, da svojih obveznosti ni voljan poravnati.

V družinskih poslovniki imamo natančne določbe za izvrševanje lova, ki seveda veljajo za vse člane. Tudi proti temu imam pomisleke, ker bi v tem pogledu morale biti za starejše lovce in lovce invalide kake izjeme. Vzemimo primer: Odstrel zajcev je dopusten samo na skupnih lovih-brakadah, katerih se takšen lovec v oddaljenih predelih zaradi utrudljivih dolgih potov ne more udeleževati. Ali ne bi bilo prav, da se takim članom dopusti individualni lov na zajca vsaj s čakanjem v mraku pri kaki detelji

kraj gozda in pozimi ob mesečini, kjer ima priložnost, da posveti tudi kaki lisici.

Pomanjkljiva čuvajska služba spada tudi v slabo stran številnih lovskih družin. Resda je poklicni lovec za marsikatero lovsko družino pretežko finančno breme, od pomožnega lovskega čuvaja pa ne moremo veliko zahtevati, po znanem reku: za malo denarja malo muzike. Mnenja sem, da se čuvajska služba prav lahko in brez večjih stroškov okrepi ob samopomoči lovcev-članov s pogostimi pohodi po lovišču in to ob vsakem letnem času, torej tudi v dobi lovopusta. Če šteje družina recimo 30 članov in se odredi posamezniku le 1 dan v mesecu obvezen obhod po lovišču, bo lovišče sleherni dan nadzorovano. Lahko trdim, da tako vpeljana čuvajska služba ne bi dosti zaostajala za službo poklicnega lovca. Marsikateri divji lovec bo opustil svoj tatinski posel, ko bo zapazil, da je lovišče stalno in močno nadzorovano.

Končno si kot slabo dovoljujem omeniti nepravilno gospodarjenje z družinsko imovino, t. j. nepravilno ali nerealno trošenje gotovine, vnovčenje plena pod dnevno ceno in podobno. Znano je, da se v tem pogledu mnogo greši. Čeprav velja pravilo, da se sme denar iz družinske blagajne porabiti le v določene koristne lovske namene, so znani primeri, ko so se s tem denarjem krili stroški za lovske zabave, izlete itd. Pred leti smo celo čuli, da je neka lovska družina krila stroške za lovske obleke članom.

Dalje menim, da se slabo gospodari tudi tedaj, če lovska družina ne poskrbi za pravilno pripravo in vnovčenje kož divjadi, zlasti zajčjih, katerih je navadno največ in predstavljajo precejšnjo vrednost. Ker je divjad s kožo vred last lovske družine, je tudi temu treba posvetiti pažnjo, saj zguba za slabo pripravljene kože lahko gre v deset tisoče. Pri tem omenjam, da koža zajca, ustreljenega pred drugo polovico novembra predstavlja le četrtno ali kvečjemu polovico vrednosti. Pa tudi koža pozneje ustreljenega zajca zgubi polno vrednost in doseže le četrtninsko ali polovično ceno, ako ni pravilno pripravljena, t. j. pri sušenju dovolj napeta in pritrjena. V prvem primeru gre za predčasni odstrel, v drugem primeru pa je kriva lovčeva malomarnost.

Prav je, da lovske družine poskrbe tudi za skupno oddajo kož Lovski zadrugi, ki je naša lastna ustanova, ki nam za devizne dinarje od prodanih kož v tujino preskrbi inozemsko municijo in drugi pribor po zmernih cenah.

S tem zaključujem svoje ugotovitve in priporočam z željo, da bi lovske družine vse, kar je slabega, skušale odpraviti. S tem bodo dvignile svoj ugled, pri članih pa morale in disciplino.

Iz Češkoslovaške, Danske in Zahodne Nemčije

Dipl. biol. J. Čop, *Inst. za gozd. in les. gosp. LRS — sektor za lovstvo*

I

Razmeroma v kratkem času mi je bilo omogočeno preko Tehnične pomoči (ČSSR), FAO (Danska) in Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije (Zah. Nemčija) kot sodelavcu Sektorja za lovstvo, študijsko popotovanje v omenjene države, ki slove z dolgoletno lovsko tradicijo. Moja pot ni bila »turističnega« značaja, saj sem bil gost inštitutov, ki se bavijo izključno samo z lovsko problematiko, od gojitve divjadi, bolezni do problema škod, ki jih divjad povzroča. Imel sem priložnost za osebni stik z mnogimi lovskimi eksperti, katerih znanstveno in strokovno delo v lovstvu sem poznal le delno iz literature. Program mojega bivanja je bil povsod tako pripravljen, da sem svoji radovednosti in pogosto pomanjkljivemu znanju (umetna gojitev jerebic) povsem zadostil, le čas mi je bil, predvsem v ČSSR in Zahodni Nemčiji preskopo odmerjen. Dokler so vtisi še sveži, bom skušal ujeti nekaj na papir, poudarjam, le nekaj, kar upam da bo bralce »Lovca« zanimalo. Če bom iznesel nekaj kritičnih pripomb na naše razmere, bodo le-te dobronamerne z edino željo, da naše uspehe v lovstvu le še stopnjujemo.

Lovstvo v Češkoslovaški

Namen mojega študija v ČSSR je bil, da se seznanim predvsem z uspehi gojitve male divjadi, kolikor pa bi mi čas dopuščal, da dohim vpogled v preprečevanje škode po veliki divjadi in način zimskega krmljenja te. Čas mojega bivanja ni bil ravno najbolj posrečeno izbran, vendar sem v tem obdobju mnogo videl in pridobil, za kar gre zasluga Lovskemu inštitutu v Zbraslavu in predvsem njegovim številnim sodelavcem, ki so mi izdelali program tako, da sem ta kratek čas res koristno izrabil. Pozornost do mene kot gosta iz Jugoslavije se je pokazala tudi v tem, da mi je ministrstvo za kulturo in šolstvo ČSSR dalo na voljo za vse dneve bivanja svoj avto in šoferja. Tako sem prepotoval precejšen del ČSSR, ca. 2400 km.* Na kratko hočem opisati delovanje lovskega inštituta v Zbraslavu, naravne pogoje za gojitev male divjadi v ČSSR, uspeh pri gojitvi te in nato še ostalo.

Inštitut za znanstveno raziskovanje v gozdarstvu in lovstvu (Zbraslav — Strnady)

* Teoretične probleme gojitve smo obravnavali v inštitutu samem s sodelavci, ki imajo bogate izkušnje. Skupno smo odšli v njihove poskusne revirje za malo in veliko divjad (Tohovice, Kačina, Zidlakovice, Jilovište, Březka, Konopište, Hluboka, Frydland, Vrchlabí, Maršov).

Ne bo napak, če na kratko orišem zgodovino znanstvene inštitucije, ki ima danes svetovni sloves.

Ostra zima leta 1928/29 je stalež, predvsem male divjadi, močno prizadela. To je imelo za posledico, da so ustanovili v okviru gozdarskega inštituta samostojen oddelek za lovstvo. Okupacija, elementarne nezgode, neugodna sestava gozdnih sestojev (monokulture), ekstremna eksploatacija gozdov med vojno — vse to je zahtevalo po letu 1945 intenzivno pogozdovanje obsežnih goličav itd. Vsaka obnova, premena in nega gozdov nalaga gozdarski operativi številne ukrepe, velike materialne izdatke in nemajhna »coklja« je divjad, ki z objedanjem vršičkov, lupljenjem in obgrizovanjem povzroča v kulturnem gozdu gospodarstvu ne le občutne zgube, temveč ponekod ogroža celo obstoj gozda. Tu so stali Čehi pred dilemo ali naj se stalež divjadi radikalno zmanjša na eksistenčni minimum, s tem bi škode odpadle, ali naj se ozirajo tudi na interese lovstva. Prevladalo je bolj trezno mišljenje, da je potrebno poiskati skupno pot, saj se kultura vsakega naroda meri po njegovem odnosu do narave, katere sestavni člen je tudi divjad. Gozdarstvo in poljedelstvo sta prioritetni veji narodnega dohodka in to narekuje lovskemu gospodarjenju določene omejitve pri gojitvi divjadi. Za vskladitev teh stremeljenj je bil poklican ravno inštitut za lovstvo, čigar dejavnost se je iz prvotnih 5 sodelavcev povečala na 25. V novejšem času deluje inštitut v okviru Češko-slovaške Akademije (Vyskumny ustav lesniho gospodarstvu a myslivosti Češkoslovenske Akademie zemedelskych ved).

V razmeroma kratkem času je tem sodelavcem uspelo, da z znanstvenim strokovnim ter praktičnim delom revidirajo enostransko gledanje ekstremnih gozdarjev in poljedelcev na lovstvo ter opravičijo tudi svoj nadaljnji obstoj. Sam lovski inštitut leži v neposredni bližini Prage. Tu so številni, moderno opremljeni laboratoriji, tako za fiziologijo, morfologijo, biologijo, parazitologijo, analitsko in preparativno kemijo kakor tudi poseben veterinarski laboratorij.

V zakupu ima inštitut številne gozdove, tri živalske vrtove, več fazanerij in lovišč za veliko in malo divjad, raziskovalni center na Slovaškem in Moravskem, poleg vsega pa možnost, da dela poskuse na celotnem teritoriju države.

Inštitut se deli v dva oddelka: Biologija in Vzreja divjadi. Prvi je najmočnejše zaseden in se ukvarja s problemi anatomije, morfologije, fiziologije in ekologije divjadi. Kot samostojna enota v tem oddelku je parazitologija in patologija, ki skrbi tudi za zdravstveno stanje po-

*Inštitut za lovstvo v
Zbraslavi — spredaj
umetne koklje*

skusne divjadi v ogradah in voljerah poleg inštituta.

Posameznim sodelavcem »Oddelka za vzrejo« je za njihovo raziskovanje na voljo številna divjad v poskusnih objektih poleg inštituta (voljere, ograde, inkubatorji itd.) in širom po državi.

Prostore v inštitutu ima tudi »Oddelek za proučevanje ter preprečevanje škod po divjadi«, ki je podrejen matičnemu gozdarskemu inštitutu v Strnady, sodeluje pa direktno z lovstvom.

Delo v inštitutu je strogo specializirano. Vsak sodelavec ima izdelan program raziskovanja za vrsto let naprej in določene smernice, kaj naj pri tem delu zasleduje. Inštitut stoji na stališču, da je efekt raziskovanja in njegovega uspeha manjši, če posameznik dela hkrati na večjem številu problematičnih tem. Če se hoče divjad intenzivno gojiti, kar je osnova lovskega gospodarjenja, je treba številne probleme gojitve vsake posamezne divjadi dodobra poznati in to zahteva podroben študij. Denar, ki se troši za tolikšen kader inštituta je koristno porabljen, saj ti strokovnjaki poleg znanstvenega raziskovanja rešujejo številne probleme, ki se pojavljajo na terenu. Da je lovstvo v ČSSR na taki višini gre levji delež ravno tem strokovnjakom, ki so s svojimi uspehi tudi v praksi dosegli, da je danes ČSSR med vodilnimi državami na področju lovstva, pri gojitvi male divjadi pa so sosede Nemce nedvomno prehiteli.

Premalo je prostora, da bi našteval podrobno delo posameznih sektorjev inštituta. Ob mojem obisku so bila najbolj številna proučevanja prehrane jelenjadi in srnjadi ter muflona v zimskem času (silaziranje itd.), raziskovanja glede

na zimovanje jerebic in fazanov v zaprtih prostorih, enako o sestavi umetne (briketne) hrane za kebčke, singamoze, kokcidioze in kemičnih poskusnih preparatov za zaščito mladja proti objedanju vršičkov, katerih sestavo inštitut raziskuje skupno s kemično industrijo. Ta na njihov recept izdeluje zaščitna sredstva.

Vsak dan prihajajo številna pisma iz vse države v inštitut, kjer posamezni lovci, gojitelji divjadi ali lovske organizacije sprašujejo za nasvete in predloge. Osebe inštituta odhaja pogosto na teren, kjer s strokovnimi nasveti pomaga reševati posamezna vprašanja, n. pr. katere grmovne ali drevesne vrste so potrebne za posaditev remiz, kateri predeli v revirju naj se zaščitijo, svetujejo ukrepe za gojitev, gnezdenje, valjenje, krmljenje itd. Vsak mesec se vrši sestanek med predstavniki lovske zveze in inštituta. V tej obliki se da marsikaj urediti in tako interese vskladiti.

Kader inštituta je razmeroma mlad in svojim strokovnim ambicijam lahko povsem zadoosti, saj mu je prav vse na voljo, od tuje literature iz vsega sveta do vseh tehničnih pripomočkov, poskusnih objektov in divjadi. Nimajo strahu, da jim bo dela in denarja zmanjkalo, saj je inštitut ustanova s stalnim finansiranjem.

Ko sem se v tem letu udeležil V. kongresa lovskih strokovnjakov iz Evrope in tudi izven te v Bologni (Italija), kjer je Jugoslavija s polno afirmacijo zastopana že od prvega podobnega kongresa, sem občutil, da v pisani sestavi 17 narodov — udeležencev, vsekakor manjkajo Čehi. Saj bi ti s svojo bogato raziskovalno dejavnostjo dvignili strokovni nivo teh kongresov. Škoda, da se drže tako za mejami!

NARAVNI POGOJI ZA GOJITEV MALE DIVJADI

Lovne poljske površine v ČSSR je 7 234 000 hektarov, gozdne 3 400 000 ha in vodne 132 925 hektarov. Kljub gosti naseljenosti prebivalstva je ČSSR lovno najbolj produktivna država v Evropi. To potrjuje populacijska gostota male divjadi. Do tako velikega staleža pa ni možno priti le z dobrim gospodarjenjem in intenzivno gojitvijo, temveč so predvsem potrebni naravni pogoji.

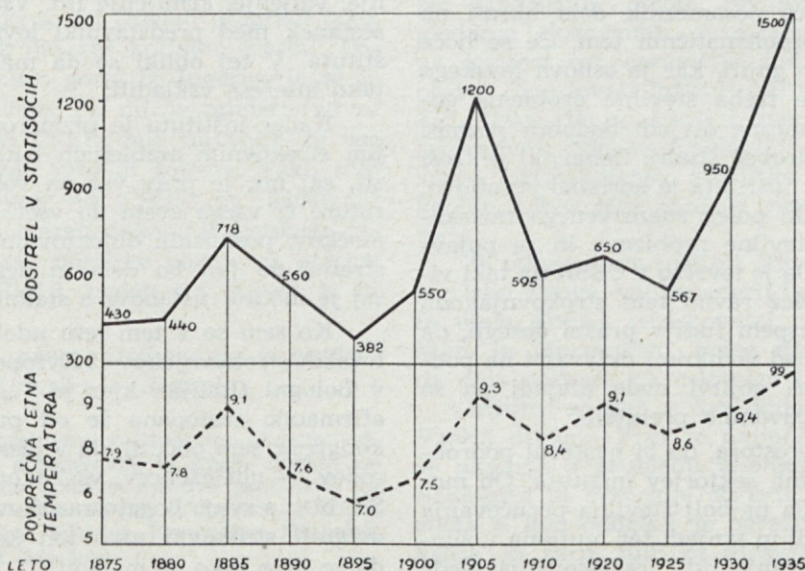
Med klimatskimi vplivi je toplota poleg padavin glavni faktor pri gojitvi male divjadi. 75 % ČSSR ima povprečno letno temperaturo od 4°–8° C, 4 % ozemlja izpod 4° C, ostalih 21 % pa nad 8° C. Optimalna toplota omogoča ugoden razvoj male divjadi, vtem ko mraz ta razvoj zavira. Posamezna divjad ima določene zahteve po temperaturi z določenimi toplotnimi mejami, tako poleti kot pozimi. Iz biološkega gledišča so te meje zelo važne in odločujoče za populacijo divjadi. Tako n. pr. se jajca fazanov pri 40° C dvakrat hitreje razvijajo kot pri 34° C, optimalni razvoj je med 37° C in 39° C. Močnejše letne spremembe v klimi se močno odražajo na staležu. Zbrali so klimatološke podatke od 70 let in ugotovili, da je pogin mladih kebčkov v neugodnih letih znašal 80 % in še več. V teh letih, ko je bil prirastek majhen, je temperatura v prvi dekadi junija padla izpod 10° C, količina padavin pa je presegla 80 mm. Tu je treba upoštevati še intenziteto sončnih žarkov, ki je v deževnih dnevih minimalna. Z opazovanji skozi daljšo dobo let je dokazano, če je bila povprečna temperatura v juniju čez 20° C in količina padavin pod 50 mm, je znašal prirastek 90 %. Odvisnost odstrela jerebic od povprečnih letnih temperatur ponazarja ta diagram:

Glede na padavine izkazuje letno 62 % ozemlja ČSSR 600–800 mm padavin, 16 % manj kot 600 mm, a 22 % površine ČSSR ima nad 800 mm letnih padavin. Razdeljene so: 24 % spomladi, 37 % poleti, 18 % jeseni in 21 % pozimi. Za pernato divjad je najbolj nevarno naglo in dolgotrajno deževje v dobi reprodukcije, zlasti junija; od tod tudi njihov pregovor: »Mesec junij dela jerebice« in »Suho leto je jerebičje leto«. Tako ugodno razmerje naštetih faktorjev omogoča geografska lega ČSSR. Češka in Moravska imata atlantsko klimo, ki jo karakterizira mila zima, ne preveč topla poletja in umerjena količina padavin, le v vzhodnem delu države (del Slovaške) prevladuje kontinentalna klima s toplim poletjem in ostro zimo. Rahlo valoviti ravninski svet s prostranimi polji in travniki, vmes z gozdiči in s številnimi grmovnimi vrstami daje tej divjadi odlične pogoje za obstoj.

Najboljši naravni pogoji za gojitev male divjadi so v povodju reke Labe, Vltave, Ohre, Morave in Donave.

Okolica Prage ima prvo boniteto. Tu navažam za ilustracijo količino padavin in temperatur od aprila do junija za predel Praga — vzhod, ki izkazuje I. boniteto, za primerjavo pa nekaj podatkov iz Slovenije (str. 263 zgoraj):

Življenjski prostor se zaradi intenzivne obdelave polja in gozda vedno bolj zožuje, kar ima za posledico, da stalež divjadi pada. Ta situacija je več ali manj v vsej Evropi in tega se Čehi dobro zavedajo. So pa daleč od tega, da bi vse to mirno opazovali in prepustili »materi naravi«, temveč se z vsemi silami bore, da čim bolj izkoristijo sedanje pogoje. Pri tem je bil inštitut za lovstvo v sodelovanju z lovsko organizacijo glavni pobudnik vseh akcij in danes imajo za naše pojme že zavirljiv stalež v lo-

Kraj	Temperatura C°				Padavine v mm				Obdobje
	april	maj	junij	julij	april	maj	junij	julij	
Praga	8,8	14,5	17,2	19,2	46,8	73,8	82,0	92,5	1901—1950
Murska Sobota .	9,7	14,0	17,8	19,5	57,5	89,1	107,4	111,5	
Maribor	9,5	13,9	17,3	19,2	77	106	127	108	
Celje	9,4	13,6	17,4	19,3	71	109	123	117	
Novo mesto . . .	9,8	14,1	17,8	19,5	81	119	134	107	1925—1956
Ljubljana	9,1	13,6	17,2	19,1	104	127	138	112	
Bled	9,0	13,3	16,8	18,7	113	135	165	153	
Ajdovščina . . .	11,7	16,1	19,7	22,2	108	133	150	111	
Koper	12,2	16,5	20,7	23,3	63	91	77	73	

višjih, ki je dosegel predvojnega. Nikakor pa s tem še niso zadovoljni!

Kot prvo etapo ekoloških raziskovanj male divjadi so pod vodstvom inštituta 1955. izvedli inventarizacijo fazana in zajca. Z zelo široko zasnovano akcijo ugotavljanja dejanskega letnega

staleža v 270 okrajih ali praktično v vsej državi (trikratno štetje) so ugotovili populacijsko gostoto divjadi in na podlagi tega ter ekoloških faktorjev razdelili celoten teritorij v 4 bonitetne razrede: Boniteto jim je divjad pokazala sama s številčno naseljenostjo posameznih lovišč:

Boniteta	Nadmorska višina v m	Povprečne letne padavine	Povprečne letne temperature	Stalež divjadi na 1000 ha (Maxim. — Minimal.)		
				zajec	fazan	jerebica
I.	do 260	550 mm	9° C	600—200	500—300	1600—800
II.	260—360	650 mm	8,5° C	400—150	400—150	800—400
III.	360—500	800 mm	8° C	250—100	250— 50	600—200
IV.	nad 500	nad 800 mm	7,5° C	150— 30	100— 20	200— 50

Inventarizacija zajca in fazana s 1. septembrom 1955 je izkazala na površini 10 833 ha tale stalež:

Vrsta divjadi	Ugotovljeni stalež	Relativno na 1000 ha
zajec	1 638 500	151
fazan	730 400	67,4

Že v inštitutu, ko so me seznanjali z njihovo preteklo in tekočo raziskovalno problematiko, sem zapazil, da posvečajo gojitvi jerebice največ pozornosti. Poznejši ogled lovišč, zimovališč, jerebičarn itd. je to mojo domnevo le še potrdil. Jerebico ne gojijo tako intenzivno le zavoljo lovske plati, temveč prvenstveno z vidika njene koristi za poljedelstvo. Lovstvo v ČSSR ne spada pod gozdarstvo, kot je to običajno v večini držav Evrope, ampak direktno pod Ministrstvo za poljedelstvo! S tem je že povedano vse — če bi jerebica bila škodljiva za to vejo narodnega gospodarstva, nikakor ne bi dopustili za naše pojme tako ekstremne gojitve

te divjadi. Dandanes obravnavajo jerebico povsem z drugega vidika kot pred vojno. Takrat so lovci videli v jerebici le objekt za svoje lovsko izživiljanje in odstrel je znašal n. pr. 1935. 2 561 000 kosov (Češka 1 527 000, Moravska 523 000, Slovaška 511 000). Odstrel 1956. je dosegel le skromno število 150 000 jerebic (samo dva lovna dneva!). Površni opazovalec bi sklepal iz te primerjave, da je majhen odstrel 1956. posledica v upadu staleža; pa bi se krepko uštel! Stalež je presegel predvojnega, suče se okoli 5 000 000 kljunov, vendar pravijo, da bodo zadovoljni šele, ko bo stalež v vseh loviščih skupaj znašal 8 000 000 jerebic.

Prvo je bilo treba opravičiti koristnost jerebice in njen gospodarski pomen. Od 1949 do 1953 se je kopičil odstreljeni material jerebic v inštitutu in na podlagi analize vsebine golš na nekaj tisoč primerkov so ugotovili njen »jedilni list« v teku vsega leta. Nesporno je bilo dokazano, da niti ena ptica ne napravi poljedelstvu toliko koristi kot ravno jerebica. To so dokazala tudi vzporedna raziskovanja Angležev, Dancev, Madžarov in Amerikancev. Le-ti so 1933 uvozili iz Madžarske ca. 10 000 jerebic in jih

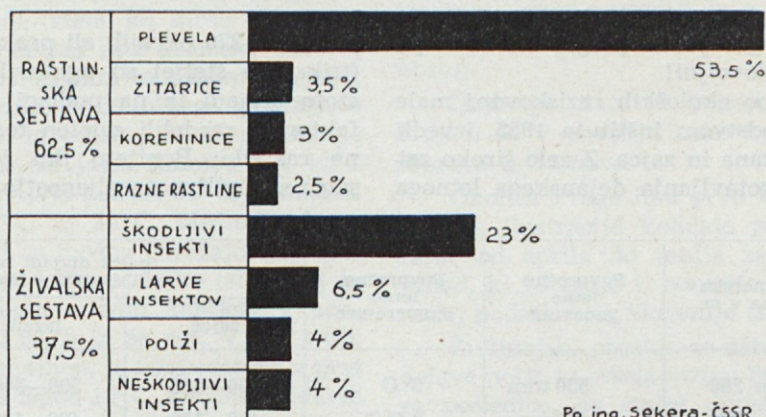
Mesec		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Hrana v %	rastl.	100	100	100	58,4	36,7	51,1	87	88,6	90,1	96,1	100	100
	žival.	—	—	—	41,6	63,3	48,9	13	11,4	9,9	3,9	—	—

na novo naselili v državah Michigan, Ohio in Wisconsin.

Jerebica je vsejeder (omnivora), v teku leta koleba razmerje med rastlinsko in živalsko hrano v temle razmerju (po Vartsen) (zgoraj):

V vegetacijski dobi (ca. 250 dni v letu) je hrana mešana (živalska in rastlinska), v dobi vegetacijskega mirovanja pa izrazito rastlinska.

Golša jerebica je zelo raztegljiva in da jo enkrat napolni, potrebuje n. pr. 150—180 semen plevela ali 300—350 rilčkarjev. Po raziskovanju ing. Sekere jerebica v teku leta pospravi 7,5 kg raznih insektov in ca. 10 kg raznovrstne rastlinske hrane. Od tega odpade samo na plevel 6 kg. S tem uniči milijone škodljivih insektov in tone plevela. Sestava hrane jerebic med letom je sledeča:

Po ing. Sekera-ČSSR

Živalsko hrano sestavljajo številni insekti (žuželke): mravlje, rilčkarji, mrežokrilci, pajki, polži, gosenice, metulji, grizlice, larve (ličinke), koloradski hrošči, komarji, stonoge itd. Rastlinsko sestavljajo: sladka in njivska dresen, modri glavinec, zvezdnica, purpela, zebate, ptičje seme, oves, rž, ječmen itd. Žitarice se pojavljajo proti jeseni, ko zrna leže po tleh. Če jerebica skače proti klasju, ne dela to, da bi prišla do zrnja temveč do insektov. Če je kak kritik, verjetno med našimi poljedelci, ki zanika koristnost jerebice, mu rad stavim na voljo vso podrobno dokumentacijo dr. Jande, ki je s tem delom zagovarjal doktorsko disertacijo v Pragi.

Na koristnost jerebice za poljedelstvo gledajo Čehi torej z zornega kota biološke metode zatiranja škodljivcev na poljščinah. Ta dobiva v zadnjem času vedno večji pomen, saj je vsakakor cenejša od kemične zaščite. Pod »biološko metodo« razumemo angažiranje vseh naravnih činiteljev pri zmanjševanju števila škodljivcev in med te naravne činitelje spada tudi jerebica. Prekomerna uporaba kemičnih preparatov kvarno vpliva na biološko ravnotežje. Navajam primer iz 1956. v državi Montana (ZDA), kjer so škropili s preparatom DDT proti smrekovemu zavijaču. Le tega so seveda uspešno zatrli. Že v naslednjem letu pa je na istem ozemlju izbruhnila izredno močna gradacija pajkovcev, ki

so napravili večjo škodo kakor leto poprej smrekov zavijač. Znano je, da DDT ne deluje na pajkovce. S škropljenjem so uničili poleg smrekovega zavijača tudi vse parazite in predatorje, pajkovci pa so se v odsotnosti teh naravnih zatiralcev močno razmnožili v uničujočo gradacijo.

Razmerje med biološko in kemično zaščito mora biti določeno tako, da druga ne vpliva škodljivo na prvo. Prekomerna uporaba kemičnih sredstev v poljedelstvu ima kvarne posledice tudi za divjad. Divjad iz teh predelov ponavadi zgine ali tam le životari. Kemična zaščita je zelo draga in zavoljo tega Čehi stremijo za tem, da dvignejo stalež jerebic čim bolj ter tako zmanjšajo izdatke za kemična sredstva.

Mala divjad ima dvoje kritičnih obdobij:

1. v dobi reprodukcije
2. v dobi zimovanja

Zima močno prizadene in zredči stalež male divjadi, predvsem jerebice. Raziskovanja o višini zimskih izgub pri jerebicah (Čehi, Madžari, Angleži) so pokazala, da propade 30—45 % staleža, ki je ostal s 1. decembrom (po lovu) v lovišču. Čeprav pri nas nimamo na voljo podrobnih raziskovanj, trdim, da naši naravni pogoji niso tako ugodni, da bi bil naš procent izgub preko zime manjši; raje narobe! Čehi so našli prav specifično rešitev, kako omiliti te izgube. Pri Lovski zvezi (ČSMJ) so osnovali cel

Fazanerijska Zidlochovice — umetno zasajena remiza

štab profesionalcev, ki se bavijo samo z odlovom divjadi širom po ČSSR. Pred nastopom ostrejših zim, nekako sredi decembra se ti sodelavci razprše po vseh loviščih, oboroženi z vse mogočimi pripravami za odlov. Na pomoč jim priskočijo lovci, šole, zadruga in odlove določeno število male divjadi, ki jo nato zmete v velike zgradbe, tako imenovane jerebičarne. Teh je v državi 8 in vsaka ima kapaciteto za 20 000—35 000 jerebic. Denar za jerebičarne je prispevalo Ministrstvo za poljedelstvo in lovsko organizacija. Zgradbe so zaprtega tipa, večinoma iz lesa in dvonadstropne. Dvorana v vsakem nadstropju je pregrajena v številne bokse in v vsakega nemeste 150—180 jerebic. Jerebice ostanejo po 4—6 tednov v zimovališču, nakar jih obročkajo, kontrolirajo spolno razmerje, njih zdravstveno stanje itd. ter spuste zopet nazaj v lovišča. Na ta način gre v dveh etapah skozi jerebičarne vsako zimo 250 000—300 000 jerebic in okoli 50 000 fazanov. Fazane drže v odprtih boksih. Ves ta sistematični vsakoletni odlov ima svoj namen, — da je spomladi vedno določen stalež jerebic in fazanov v loviščih. S tem se izognejo precejšnjim izgubam, ki jih povzroča ostra zima, hkrati pa sproti osvežujejo stalež.

Jerebičarne so bogat študijski objekt za proučevanje. Ko sem bil gost v eni teh jerebičarn blizu Prage (Bašt) so mi razkazali vse zunanje in notranje objekte. Ob mojem obisku januarja so bili boksi povsem zasedeni in pravi užitek je iti skozi skrbno urejene in čiste prostore. Vse to je bilo zame novo. Hrano pripravljajo sami. Z malimi traktorji pripeljejo iz bližnje okolice sveže zelenje in vse to v določenem času polagajo v krmilnice. Jerebičarna zaposluje razmeroma malo delovne sile, ima pa vsaka obvezno stalno veterinarsko službo. Čehi so že od nekdaj poznani po izvozu žive divjadi v inozemstvo.

Številke o izvozu nikjer nisem mogel dobiti, vendar prednjači mala divjad, kar prinaša lepe devize. Jerebičarne služijo kot centri za izvoz. Prisostvoval sem odpošiljki zajcev v Francijo. V ličnih gajbicah je vsak zajec dobil na pokrov označbo kraja odlova, nadmorske višine lovišča, spola in žig o izvršenem veterinarskem pregledu.

Številna oskrbovana krmišča v nižinskih loviščih, ki sem jih obiskal, so mi bila dokaz, da je tudi divjad, ki prezimi v naravi, deležna vsestranske skrbi in pomoči lovcev. Skozi umetno vzgojene remize sem prehodil mnogo kilometrov, da sem se поблиže spoznal s sistemom zasajanja in razporeditve posameznih drevesnih grmovnih vrst kakor tudi poljščin. Moje občudovanje gojitvenih ukrepov je doseglo vrhunec v Židlovicah in Kačinah, ko smo se skozi remize vozili kar z avtomobilom.

Med našimi lovci vlada mnenje, da je treba v jeseni nujno razbiti kite jerebic, ker sicer pride do sorodstvenega križanja v samih kitah, kar vodi v degeneracijo. Tudi odselitev pripisujejo nerazbitim kitam. Če bi to zmotno mišljenje držalo, bi bil ves stalež jerebic v ČSSR in tudi drugje degeneriran. O kaki degeneraciji pa ni sledu. Tudi tu je lovski inštitut vršil opazovanja na jerebicah, katerim so namestili na hrbtno stran plastične ploščice in jih zaznamovali s črkami in številkami, jih spustili v prostor ter opazovali v času parjenja.

Enake poskuse so delali Madžari (600 parov), Angleži (500 parov) in Danci. Vsi so ugotovili, da do medsebojnega sorodstvenega križanja ne pride in da si jerebice ene kite vedno poiščejo partnerja v drugi kiti in obratno. Tudi večina čeških lovcev je morala spremeniti svoje mišljenje na podlagi teh ugotovitev in se odreči prepogostim lovom, jerebico pa ceniti po njeni koristi za poljedelstvo.

Srnjad v Zasavskih loviščih

V loviščih, ki se raztezajo ob levem in desnem bregu Save od Radeč do Zidanega mosta in so v organizacijskem sklopu Lovske zveze Trbovlje, je po vrsti divjadi srnjad najbolj zastopana. Po značaju in legi so ta lovišča hribska, v nadmorski višini od 250 do 1000 m. Lovišča so slikovita in preprejena s številnimi jarki in globačami. Padavin je vse leto dovolj. To daje ugodne pogoje za uspešno rast rastlinstva in za naravno gozdno pomlajevanje. Od celotne površine je skoraj polovica gozdov, ostalo pa so travniki, pašniki in njive, ki imajo značaj razdrobljenih srednjih in majhnih kmečkih gospodarstev. Prevladujejo mešani gozdovi smreke, bukve in hrasta z obilo naravnega podmladka, raznim grmičevjem in ostalim gozdnim rastlinstvom. Vsi navedeni naravni činitelji nudijo ugodne pogoje za načrtno gojitev srnjadi.

Po raznih ustnih izročilih v bivših zakupniških loviščih srnjad ni bila tako številna kot danes. Neizpodbitno je, da se je srnjad po vojni številčno opomogla in tudi precej prekoračila predvojni stalež. Danes najdemo srnjad že kot stalno v predelih, kjer je prej sploh ni bilo ali pa samo kot prehodna divjad. Srnjad je torej v večini Zasavskih lovišč že dosegla normalen, gospodarsko znosen stalež, ponekod ga je celo presegla, kar pričajo vedno večji odškodninski zahtevki za škodo na posevkih. Na porast staleža so vplivale tudi mile zime v zadnjih letih, delno pa neizpolnjevanje odstrelnih planov.

Številčno smo srnjad dvignili, žal pa se s kakovostjo ne moremo pohvaliti. Lovske družine še vse premalo polagajo pažnjo na načrtno gojitev in prepuščajo to važno vprašanje naravi, da sama regulira stalež in vrši selekcijo. Z intenzivnim pokončevanjem roparic smo lovci odločno posegli v naravne zakone in v veliki meri spremenili naravni tok življenja naše divjadi, tako da narava sama ne more več odstranjevati vsega, kar ni sposobno za zdrav rod. Zato morajo to vrzel izravnovati lovci s pravilnim gojitvenim odstrelom.

Ko smo dosegli gospodarsko znosen stalež, je potemtakem treba redno odstreljevati ves prirastek, upoštevajoč pri tem naravne izgube. Povsem zgrešena so mišljenja in hvaljenja v nekaterih naših družinah, da zavirajo odstrel in žele ustvariti v loviščih nadpovprečen stalež srnjadi. Dognano in dokazano je, da je tak rekorden biološki stalež pri srnjadi v prosti naravi nemogoče ustvariti, ker se potem srnjad, izseljuje zaradi prehrane. V več lovskih družinah v Zasavju, to je predvsem v tistih, ki imajo številno članstvo, odstrel ni problematičen in se odstrelni plan po večini izpolni. Druga slika pa je v podeželskih družinah, kjer odstrel ne doseže niti 50% planiranega.

Po podatkih, ki jih ima zveza, se je v zadnjih letih gibal odstrel takole:

Lovsko leto	Spomlad. stalež	Plan odstrela	Izvršeni odstrel	v %
1959/60	1616	308	176	57%
1960/61	1812	374	209	56%

V letu 1960/61 je bil planiran odstrel srnjakov izpolnjen z 81%, odstrel srn pa je le z 46%. Te številke nam jasno povedo, da je v tem pogledu v družinah nekaj narobe, kar bi bilo treba čimprej opraviti. Lovske družine, ki same niso v stanju izpolniti planiranega odstrela, naj vabijo v svoja lovišča goste in to predvsem iz sosednjih družin, kjer je stanje morebiti zaradi številnega članstva drugačno. Ta postopek bo tudi v veliki meri pripomogel k tesnejšemu sodelovanju med družinami in utrjevanju lovskega tovarištva.

Zanimive so ugotovitve glede odstrela srnjakov s stališča gojitve. Pri gojitvenem odstrelu srnjakov se moramo držati načela, da od planiranega števila moške srnjadi odstrelimo v prvi vrsti to, kar za kakovost staleža ni primerno in potem šele pride na vrsto odstrel starih srnjakov. Gojitveni odstrel izvajamo še pred prskom, da s tem preprečimo oplojevanje srn po slabih srnjakih. V drugi polovici prska pa lahko začnemo z odstrelom starejših t. j. zrelih srnjakov.

Komisija za ocenjevanje in pregled lovskih trofejev pri zvezi je pri svojem delu prišla do zanimivih ugotovitev, da namreč večina lovskih družin pri odstrelu srnjakov ni upoštevala načela gojitve. So primeri, da v nekaterih družinah skoraj vse planirane srnjake odstrelje že do prska. To se dogaja predvsem v družinah s številnim članstvom. V teh družinah se že takoj junija razvije prava tekma za odstrelom in se potem odstrelji vse, kar nosi rogovje.

Naslednja tabela pove, kaj se je v zadnjih dveh letih, po ugotovitvah komisije za ocenjevanje trofejev, odstrelilo (na koncu članka):

Iz teh podatkov lahko ugotovimo, da so v zadnjih dveh letih padli le mlajši srnjaki (povprečna starost 3 leta) in to v mnogih primerih plemenjaki. Tak način gojitve je treba v bodoče odpraviti. Iz raznih razgovorov s člani družin je med ostalim povedano, da v loviščih ni starih srnjakov ali pa so redki. Povsem razumljivo, da jih tudi ne more biti, če redno streljamo mlade srnjake, ki so še v razvojni dobi in jih ne pustimo dozoreti. To stanje se da popraviti tako, da za nekaj let zmanjšamo odstrel srnjakov in izvajamo le strog gojitveni odstrel, povečamo pa odstrel srn, ker je itak spolno razmerje v naših loviščih nezadovoljivo in na škodo srnjakov.

Foto A. Koprivnikar

Kvaliteta pregledanih in ocenjenih trofejev je bila povprečno dobra, vendar kapitalnih srnjakov ni. V letu 1959 je bilo uplenjenih 5 srnjakov z rogovjem nad 100 točk, v letu 1960 pa samo 1. Če upoštevamo vse naravne pogoje za gojitev srnjadi, so bila vsa dosedanja prizadevanja o vzgoji kvalitetne srnjadi zelo neuspešna.

Druga pomanjkljivost pri naših družinah je, da se premalo ali pa sploh nič ne poslužujejo ostalih činiteljev, ki razen puške ugodno vplivajo na gojitev srnjadi. Mnogo je bilo že napisanega o tem, da je eden najvažnejših faktorjev gojitve, prehrana divjadi. Mislim, da bi bilo odveč o tem ponovno razpravljati in opisovati vse načine in priprave za prehrano srnjadi. Dejstvo je, da je malokatera družina storila potrebne ukrepe in konkretno razpravljala o intenzivni prehrani srnjadi, posebno preko zime. Mnogi se izgovarjajo na mile zime, ki so bile dejansko v zadnjih letih skoraj brez snega in smatrajo, da bi bilo vsako zimsko krmljenje odveč. Tovariši lovci, če bomo pri pripravi krmišč čakali na hudo zimo z mnogo snega, potem bo takrat naše delo zaman ali pa zelo malo uspešno. Srnjad namreč takšna zasilna in na hitro postavljena krmišča težko takoj najde in traja tudi precej časa, da se jih privadi. Krmišča moramo pripraviti že v poznem poletju ali pa v začetku jeseni, da srnjad ve, kje bo našla hrano v stiski. Sicer pa tudi v

milih zimah srnjadi ugaaja kakšen priboljšek, če smo pokladali oves v klasju, kostanj, gomolje topinambura itd. Takšna hrana posebno koristi srnjakom, ko jim pozimi raste novo rogovje. Kar je edino pozitivno v večini družinah, je to, da so napravljene solnice. Koliko pa so redno oskrbovane, pa je zopet vprašanje zase. Konkretno je neka družina pred leti naročila pri zvezi 5 kg kamene soli. Ne vem ali so mislili to količino za poskus ali pa, da je to za njihovo srnjad dovolj. Svetujem družinam, da o gojitvenih lovskih napravah in njihovem vzdrževanju prečitajo našo zadevno literaturo in koristna napotila, ki so objavljena skoraj v vsaki številki Lovca. Lovci smo dolžni in odgovorni pred družbo, da nekaj investiramo v lovišča, in menim, da so investicije za gojitev divjadi za nas lovce najbolj zanimive in koristne. Lovske družine bodo morale v bodoče srnjadi posvečati večjo pozornost. Lov je treba izvajati načrtno, pod nadzorstvom in s ciljem, da tudi v Zasavskih loviščih vzgojimo kvalitetno srnjad.

Gornje sem napisal z namenom, da družine razmislijo o nakazani problematiki in da na svojih članskih sestankih in posvetih razpravljajo in takoj ukrepajo za odstrel vsega slabega, ki vpliva na kvaliteto naše srnjadi.

Janko Lapornik

Lovsko leto	Pregledano trofej	Povprečna starost srnjakov	Ia	Gojitveni razred		IIb	Razmerje v % med	
				Ib	IIa		Ia + IIa	Ib + IIb
1959/60	64	3 leta	7	16	14	27	33%	67%
1960/61	87	3 leta	9	24	28	26	42%	58%

O krmljenju srnjadi

(Iz poročila dr. W. Ockert-a v »Die Pirsch« 1961-18)

Avtor se bavi s tremi važnimi vprašanji: Zakaj krmimo, kako naj krmimo in kaj naj krmimo.

Z intenzivnim izkoriščanjem gozdov in polja so se naravni prehranbeni pogoji za divjad občutno poslabšali. Mnoga paša, ki je na voljo, so monokulture, ki rastejo na tleh, največkrat z močno enostranskimi hranilnimi in posebej mineralnimi snovmi. Taka trajna enostranska paša lahko povzroči, prav kakor pri domači živini, bolezni zaradi pomanjkljive hrane, za kar je večkrat težko najti prave vzroke. Živali z enostransko in pomanjkljivo hrano tudi mnogo hitreje in močnejše zapadajo zajedavcem. Krmljenje torej ni potrebno zgolj zato, da v zimskem času, ko je stiska za hrano, pomagamo divjadi, marveč da enostransko in biološko nezadostno pašo dopolnimo.

Krmiti je treba smiselno glede na dano naravno pašo, ustrezno staležu divjadi ter obstoječim geološkim in klimatskim pogojem. Zato je treba, da te razmere v svojem lovišču poznamo. Divjad krmimo s čim bolj mogoče različno in menjajočo se hrano. Kaj naj torej krmimo? Pri tem moramo upoštevati najnovejše izsledke v pašnih pogojih srnjadi pozimi. Z analizo in sestavo bolj ali manj objedanih rastlin, je dognano, da srnjad vzema hrano: po duhu, po okusu in po histološki zgradbi. To pomeni, duh služi za orientacijo, okus in histološka zgradba pa odločujeta o sprejemanju. Pri tem so se pokazale štiri odločilne točke: vsebina vode, vsebina grobih vlaken, vsebina sladkorja in vsebina črešlovine. Preiskane rastline so bile: farske kapice, jelka, bor, smreka, dren, bukev, malina, trnjula, leska, hrast, javor. Močno objedane so bile: farske kapice, jelka, bor, jesen, dren in bukev, medtem ko so ostale bile le prav malo. Kemična preiskava močno objedanih rastlin je pokazala vsekoli večji delež fosforja in maščobe, delno tudi vode, medtem ko so neobjedane imele več grobih vlaken. Zanimiv poskus je potrdil orientacijo srnjadi po duhu in okusu. V poskusnem revirju sta bili posebno močno objedani farska kapica in jelka. Iz vejic in popja so kemično izločili dišavne snovi, jih v vodi razredčili in z njimi februarja oprhali docela nevredne rastlinske dele, kakor preostalo bukovo listje in gozdno travo. Oprhane rastlinske dele je srnjad takoj vzela, objedla, toda ne sprejela ter jih »izpljuni-

la«. Srnjad se na ta način ni dala goljufati. Rastline so sicer imele duh, toda nobenega okusa, so bile grobo vlaknate in revne z vodo. Tu so prišli na nadaljnjo važno točko, da srnjad pije komaj kaj vode. Potrebo po vodi krije do mala iz trde hrane, deloma z rosnimi kapljami na rastlinah, deloma z ogljikovimi hidrati, ki v celičnem tkivu zgorevajo in se pri tem izloča voda. Tudi na to se mora krmljenje ozirati.

Nekaj je treba še omeniti, kar je že večkrat vodilo k napačnim sklepanjem. Če v monokulturah stoje posamezne tuje rastline, jih srnjad obje, če so za pašo ustrezne ali ne. Divjad išče pač spremembo. Zato so posamezno stoječe rastline, grmi ali drevesca v monokulturi docela objedene in oguljene, toda če jih je več skupaj, ostanejo nedotaknjene. Iz takih opazovanj ne moremo kar enostavno sklepati na priljubljenost pašnih rastlin.

Po teh ugotovitvah moremo pašo izboljšati s travniki ali njivami za divjad, zraven pa dodajati silažo in drugo krmo. Najbolje je vse skupaj. Travniki se posejejo s travno deteljo, njive z visokostebeljnim ohrovtom ali cvetačo, v krmilnice se pa položi silaža iz krmilnega graha in repnika. Doda se še mlada deteljna otava in sezamove pogače, kakih 100 gramov po živali na dan. Sena, četudi mladega, srnjad skorajda ne je in ga razmeče, ko išče v njem okusne grizljaje. Na to obnašanje srnjadi bi sklepali zaradi skromne množine vode pa velikega deleža silicija v grobi krmi.

Zakaj je pri obilnem nujenju paše treba še narejene (umetne) krme (pogače i. p.)? Srnjad pride v svojem naravnem življenjskem ciklu precej predobremenjena v zimske, s hrano revne, čase zaradi prska, rasti rogovja, vodenja mladčev, tvorbe zimske dlake itd. V svojih prebavilih ne more razmeroma obsežne hrane zadostno količino predelati, da bi se založila za trde čase. Zato pomagamo z vsebinsko bogato hrano, ki takorekoč nadomesti srnjadi naslago tolšče, s katero se sicer koristi v hudih časih. Zato naj bo hrana bogata s proteini, ogljikovimi hidrati, zlasti s fosforjem, skratka z mineralijami.

To sem na kratko posnel za bolj razumevanje glede prehrane srnjadi, kar ni tako enostavno, kakor si mnogi lovci predstavljajo.

M. Š.

Amortizacijski skladi divjadi

Dohodki lovskih družin, ki izhajajo iz lovišč, morajo biti načelno uporabljene oziroma zopet pretežno vrnjeni v lovišča, to je za prehrano divjadi, nabavo divjadi, postavitev lovskih objektov itd. Vendar kolikor sem imel priložnost ugotavljati izdatke ali pa sploh o njih razpravljati, lahko trdim, da so ta sredstva po večini uporabljena kot izdatki, ki gredo neposredno bolj malo v prid lovišč. Za domačo plemensko živino zahteva naša družba, da se zanjo redno plačujejo določeni zneski, s katerimi se snujejo tako imenovani amortizacijski skladi. Ti skladi predstavljajo rezervacijo sredstev za izpad vsakoletne vrednosti razplodne živine in s tem nudijo možnost uporabe teh sredstev za obnovo oziroma nabavo nove plemenske živine. Da bi dosegli take možnosti tudi v loviščih in bi se pridobljena sredstva iz lovišč resnično uporabila za nabavo nove divjadi, za osvežitev krvi divjadi... in morda za izdatke, ki so neposredno povezani z njo, smatram, da si lovci postavimo sklep, da vsaka lovska družina obvezno formira takoimenovane amortizacijske sklade divjadi. Osnova za

izračun in plačilo teh skladov naj bi bila vrednost razplodne divjadi v lovišču in sicer po njegovi zmogljivosti. Na to osnovo naj bi se postavil odstotek-stopnja za izračun vsakoletnega vplačila. Z ozirom na to, da pri nas še ni v celoti izvedeno bonitiranje lovišč, ni zaradi tega možno ugotavljati zmogljivosti in s tem tudi ne vrednosti razplodne glavnice divjadi v loviščih, predlagam, da bi se začasno za izračun osnove teh skladov posluževali vrednosti vsakoletnega iztržka za uplenjeno divjad. Uporaba teh skladov naj bi bila strogo namenska, zato naj bi bila ta sredstva izdvojena od ostalih sredstev. Razen tega pa naj bi njih uporabo dovoljevale le lovske zveze s predhodno utemeljitvijo in predložitvijo letnega plana, načrtov in ostalih dokumentov.

Z uvedbo amortizacijskih skladov divjadi bi se del sredstev le dejansko in sigurno vračal v lovišča, po drugi strani pa bi bila dana sredstva za nabavo in obnovo divjadi, kar bi se neizpodbitno odrazilo v uspešnejši gojitvi divjadi v naših loviščih.

Milan Šušteršič
Murska Sobota

Naš Rjavček

J. L. Francoz

Od sedmih naših psov je edino Rjavček preživel vojno viхро in je bil meni osebno do skrajnosti vdan. Rjavček, naj mu veliko Manitu grehe odpusti, je bil po pasmi brak jazbečar, tam nekje od Ortneka doma. Imel je vse odlike obeh pasem: trmast kakor pravi jazbečar, neubogljiv kakor pristen brak. Pa še drugo dobro lastnost je imel za vojne in povojne čase. Nikoli namreč ni jedel doma, tako da ni bil breme domači kuhinji. Poznala ga je vsa vas. Ljubezniv in prijazen je bil, kadar je hotel. S svojimi lepimi rjavimi očmi je tako mило pogledal vsako gospodinjo, da mu ni mogla odreči kakega dobrega grižljaja. Imel je svoje hišne številke za zjutraj, svoje za opoldne in zopet svoje za zvečer. Nikoli ni bil isti dan dvakrat v eni hiši. Tako je ravnal leta in leta, saj se je šel za našega skoraj 12 let. Zvit je bil ko lisica, tako, da smo ga imeli dolga leta za največjega poštenjaka, dokler — ni bilo enkrat nesreče. Pravijo, da gre vrč do ust dokler se ne ubije. Posebno radi so ga imeli pri teti Fani na hišni številki 10, kjer je bil vedno Rjavček tu, Rjavček tam. Pa se je zgodilo, da je šla teta Fani v klet, da preloži svinjsko meso, ki je bilo v salamurju. Čudno se ji je zdelo, da je meso tako upadlo. Prej je bila polna čebrica, zdaj je pa toliko manjkalo. Gre in vpraša strica Franceljna, če je on vzel kaj mesa. Ko se tako prepričujeta,

ugledata Rjavčka, ki možko prinese iz kleti svinjsko gnjat in izgine za voglom. Od tedaj je globoko padel njegov ugled.

Rjavček je bil tudi dober čuvaj in gorje, če je bil kdo slabo oblečen. Zamerljiv je tudi bil in ni bilo dobro onemu, ki je Rjavčka grdo pogledal. Prvo se je še nekako uravnavalo s tem, da so vsi berači na daleč obšli hišo. Huje je bilo drugo. Nekaterе ženske iz okolice — v domači vasi bi si kaj takega ne dovolil — so ga imele na sumu, da »košari«, to je, da jim pobira jajca iz gnezd, pa so malo zarohnele nanj. Ko je katera teh grešnic šla mimo hiše v nedeljskem oblačilu, se ji je ponižno od zadaj približal in krilo je zasumelo ter pokazalo, kaj je spodaj. Tako je bilo maše konec, še preden se je začela. Sleherno leto je bilo nekaj takih primerov in sicer redno pred hišnimi vrati, da ni preostajalo drugega kakor plačati. Na ta način je postal naš Rjavček tudi »predragi« Rjavček. Z glasom ni bil kot čuvaj dosti bolj radodaren kot lovec. Dokler je bila žival, bodisi zajec ali lisica blizu, je gonil tiho. Šele na večjo razdaljo, menda ko je uvidel, da je ne ujame, je jel goniti z zelo visokim, prav tihim glasom, kar me je stalo nekaj lisičjih kožuhov. Tak je bil naš Rjavček.

Minila je mora težkih vojnih let, ki so vsakomur zapustila dediščino, da medicinski možje

niso vedeli, ali naj nas uvrste v prvo, drugo ali sedmo kategorijo, kar se nas je vrnilo iz gošč, celic in koncentracijskih taborišč. Ko pa je zopet prišla jesen, smo betezni kakor smo bili, poiskali naše ljubljene pihalnike, ki so bili skriti kje za streho, med stropom, pod podom ali zakopani v tleh, morda skriti v votlem drevesu, ali pa le ciganka ve, kje še vse. Tudi njim ni prizanesla vojna vihra: enemu je rja kot rak načela lepo temnoplavo zunanost, drugemu svetlo, gladko notranost, največkrat oboje. Treba je bilo potrpljenja s čiščenjem, mazanjem in celjenjem teh vojnih ran. Uboge naše pušice. Za lovca po srcu je puška res njegova ljubica, del njega in njegovega lova in se navadno loči od nje šele, ko umre. Nikoli nisem mogel razumeti lovcev, ki kupujejo in prodajajo puške kakor krave.

Mojo »orožarno« je doletela žalostna usoda, zgorela je. Iz ruševin smo izbrskali samo skrivljene nerabne cevi. Celo moj ljubljani »kanon«, zaradi katerega so me tolikokrat zasmehovali, je našel svoj konec. Še danes pa ne vem, po kakšnem naključju se je rešila F. N. avtomatka, vsa rjava seveda in predelana manliherica, spomin iz prve svetovne vojne. Kakor sem z vso skrbjo gladil, mazal in božal avtomatko, je pri repetiranju ostala muhasta, kadar je bila potreba največja. Z njo sem doživel med drugim tole čudno zgodbo:

V jeseni 1945 so se jele razmere ustaljevati in lovci smo dobili dovoljenje za lov in orožje. Saj je bilo tisto leto zlasti lisic, da so bile prava gozdna nadloga. Zato je bilo pa prav malo lepih. Če se prav spominjam, je bil 5. november, dan prvih povojnih volitev, pust in siv. Sneg je leno naletaval, kakor da ne bi vedel ali naj se prime tal ali naj obvisi v zraku. Saj ga je vso noč zapadlo komaj za dva prsta. Ni boljšega za lisice kakor takle pust, miren dan. Menda se zavedajo, da so v takem vremenu one gospodar gozda. Zato smo med prvimi opravili volitev in potem brž v roke puško, k nogi starega Rjavčka in ven v sivi dan. Prideva v Puharjevec. Grobna tišina, le kaka vrana se je obregnila ob naju. Snežinke so naletavale kakor bi padali mrtvi metulji. Nikjer nobenega sledu. Prvi snež je prestrašil zajčka, da ni vstal. Sem pa tja sinočni lisičji sled. Mine pol ure, mine ura, vse tiho. Rjavček se vrne in greva naprej. Ne vem kaj je bilo, da sva zavila namesto v Pekel, kakor navadno, proti Kleščeku. V gošči je snež nepopolno pokrival tla. Pridem na hrib. Desno pod velikimi borovci išče Rjavček. Grem počasi kakor duh naprej, kakih 30 korakov, ko se mi zazdi, da vidim nekaj rjavega na desni. Mislim si, zdaj ima Rjavček gotovo sled, da je prišel tako hitro mimo mene ter privlečem izpod haveloka puško — za vsak primer. In glej, na spodnjem potu, kakih 25 korakov daleč, pokuka izza resja ne Rjavček, ampak — lisičja glava in se previdno ozire. Že počim in vidim lisjaka, kako si s prednjima nogama po-

Foto M. Rijavec

maga navzdol, ker mu je bila prestreljena hrbtenica. Ne bom te lovil po bregu, si mislim — po tisti stari lovski:

Kdor lisjaku kaj verjame v gošči,

o njem samo povedati bo vedel dosti —

in pritisnem drugič. Zastonj, avtomatka je odpovedala. Repetiram z roko in hočem streljati — nič. Znova repetiram, še dvakrat repetiram — vsi naboji skačejo ven, nobeden v cev, lisjak pa čedalje bolj v dolino. Moral sem torej brž za njim. Na doljnem potu ga dohitim in umirim. Sedaj pa išči naboje, štiri naboje v snegu in resju. Upehan pridem na mesto kjer sem streljal. Gledam lisjaka, gledam puško in narobe. Ne le, da puška ne repetira ampak tudi krivo nese! Ne, s to puško nič več na lov — če, če ni kriv le smodnik. Stopim, da s koraki premerim razdaljo, kamor sem streljal. Prišedši pod resje na pot — bes te plentaj — leži lisjak z razbito bučo. Takole je moglo biti, da sta bila dva samca, a videl sem le enega. Drugi je moral biti vstric s prvim, skrit za resjem. Skoraj neverjeten primer, da z enim strelom padeta dva lisjaka in to po zaslugi muhaste puške in »odličnega« Rjavčka. Rjavček je namreč prišel blizu šele, ko sta mrcini viseli že na rami. Tokrat je bil pač res kriv smodnik.

Da ni vzeta iz latinske vadnice, je še živa priča Jerkotov Nacek iz Češnjice, ki je takrat tudi stražil po hosti in slišal en strel, videl pa dve mrtvi lisici.

Nekaj let pozneje, ko je Rjavček že užival nezaslužen pokoj in ga nismo jemali več na lov, mi je napletel svojo poslednjo. Šli smo na lov v tri ure hoda oddaljeno Bojansko. Pri opoldanskem krmljenju je ušel in po več ko šestih urah prišel za menoj prav tedaj seveda, da mi je srečno odgnal lisico. To je bil naš dobri, zvesti in poštteni Rjavček.

Priprava trofeje rogarjev za zbirko na steni

Kaj pomenjo lovcu trofeje, ni treba posebej razlagati. Da pa naj trofeja ostane spomin na dogodek uplenitve, mora biti tako pripravljena, da ostane trajno ohranjena in lepa, kakor je lep spomin ob pogledu nanjo. Po stanju in negi trofej spoznaš pravega lovca. Malomarno očiščena ter površno ali celo nepravilno prirezana in nameščena trofeja kaže na pomanjkanje lovske kulture uplenitelja in hkrati žalitev uplenjene divjadi zaradi nespoštljivega ravnanja s trofejo kot spominom na divjad, ki nam je dala življenje v našo korist in razvedrilo. Ker pa mnogi lovci, zlasti mladi, niso vešči tega dela, kakor ne pravilnega iztrebljenja divjadi, tukaj na kratko ponovim, kako se enostavno in lovsko pravilno pripravi trofeja in podobno tudi vsaka lobanja.

Prvo je odrezano trofeje, rogovja ali rogljev. Tudi v tem se je okus spremenil. Svoj čas, ko so trofeje mnogo manj upoštevali kakor meso, so rogovje v pravem pomenu besede odsekali s sekiro ali lovskim nožem in to tik ob rožnicah, čelnih nastavkih. Pa še to le močne ali izredne oblike trofeje, medtem ko so slabše in povprečne oddali s plenom vred. Pogosto lobanje niso niti okuhal in so rogovje s kožo na koščku kosti pritrdili na majhne okrogle ploščice in so se potem črvi in molji redili v koži in mesnatih delih na lobanji. Dandanes pa odrežemo tudi najmanjše roge in sicer tako, da ostane od lobanje vsaj še nosna kost. Pri večjem rogovju kakor pri jelenjem, zlasti če je izredno močno, tudi vsa zgornja lobanja, to je zgornja čeljust z vsem zobovjem. Da trofeja lepo učinkuje, mora biti velikost lobanje v pravem razmerju z rogovjem. Zato pri gubarjih ali slabotnih šilarjih navadno ne vzamemo lobanje z nosno kostjo, temveč primerno manjšo. Za odžaganje je najpripravnejša žaga repača (lisičji rep), nikakor pa ne rezbarske žagice ali žage na nožu, ker se z njimi ne dá ravno in somerno rezati. Preden pa žagamo, je treba odluščiti kožo. V ta namen je najbolje, da položimo srnjaka na mizo ali klop, primemo z eno roko za rogovje in dvignemo glavo, v drugi roki pa z ostrim nožem prerežemo kožo od zatilja med rogoma, če se venca ne dotikata, vzdolž čela čez nosno kost do smrčka. Za tem zarezemo kožo tesno okoli obeh rožnic in jo s pomočjo noža potegnemo levo in desno na vsako stran z glave in sicer preko oči do čob zgornje čeljusti. Tako razgalimo ves zgornji del lobanje in le okoli rožnic ostane nekaj kože in dlake. Tudi oči ostanejo zaenkrat v lobanji. Za tem položimo glavo postrani in z vrezom noža v mišičevje zaznamujemo pot žage. Najbolje je pri tem, da imamo pomagачa, ki trdno drži glavo med žaganjem. Če naj ostane nosna kost pri lobanji, gre rez nekako skozi sredino očesnih votlin. V tem primeru je bolje, da oči prej odstranimo. V zatilju rez pusti jamico še pri lobanji. Laže je somerno lobanjo odžagati podolžno od strani. Če žagamo lobanjo navpično, od zadaj na spred, se rez ne posreči vedno najbolje in žago rado poševno занесе. Če nismo pri tem delu zanesljivi, je bolje, da pustimo nekaj več lobanje, ki se da še vedno prirezati, medtem ko se prekratko odrezana ne da popraviti kakor bi želeli. Možgane z obeh delov glave najlepše izločimo z majhno žlico. Tudi jezik odvzamemo, če po krajevnih običajih spada k lovskeemu deležu. Za tem položimo odrto kožo čez odprto lobanjo in jo prevezemo. In če namesto trofeje zataknejo tam še zeleno vejico, sicer grdo iznakažena glava kar dostojno izgleda. Če divjad potem odpošljamo, je dobro, da proti mušji zalegi glavo ovijemo s papirjem.

Ko imamo tako odrezano trofejo, ki jo je treba očistiti vseh mišičastih delov, nikakor ne smemo pustiti, da se lobanja na zraku posuši. Takoj jo moramo položiti v posodo z vodo, bolje v tekočo vodo. V vodi naj ostane kakih 24 ur ali tudi več, preden jo začnemo pripravljati. Najenostavnejše in brez truda je gnilobno maceriranje. To je, da rogovje ostane toliko časa v stoječi vodi, ki se od časa do časa menja, da vsi mesnati deli v nekaj tednih odgnijejo. Toda ta način je uporabljen le na samem, ker sicer povzroča preveč smradu. Enostavno je tudi, če trofejo zakopljemo v mravljišče, da mravlje opravijo temeljito to delo. Vendar je pri tem nevarnost, da živali razgrebejo mravljišče in odkopljejo lobanjo, ki gre pri tem rada v zgubo, da jo odnese živali ali pa ljudje. Na vrtu pa navadno mravljišč nimamo. Zato je najenostavnejši in najsigurnejši način okuhanje rogovja. Dobro izprano lobanjo denemo v posodo z mrzlo vodo. Če pridenemo vodi nekaj sode ali kako drugo kemikalijo, moramo paziti, da venci ne pridejo v vodo. Če je bila lobanja dovolj časa v vodi in dobro izprana, ni treba pri pravilnem okuhanju nobenega kemičnega dodatka. Lonec z rogovjem pristavimo k ognju in pustimo, da voda vre približno 20 minut. Ko opazimo, da se koža ob čelnih nastavkih in mišičje na kosti ob poskusu brez težave odlušči, vzamemo rogovje iz vode in ne da bi se ohladilo, potopimo takoj v mrzlo, najbolje v tekočo vodo, kjer, kakor pred okuhanjem, ostane dalj časa. Tako zmehčano mišičje se da potem z nožem in pinceto z lahkoto odločiti od kosti. Znotraj lobanje se tanke nosne kosti in predelna kost odstranijo z nožem in majhnimi kleščami. Končno lobanjo operemo oziroma očistimo pod curkom vode z ostro ščetjo in posušimo na soncu. Če se le še pokažejo na lobanji temnejše lise ali da ni sonca, obelimo kost previdno z vodikovim prekisom. Tako pripravljena lobanja in če je bila dovolj časa izpirana v vodi, ima lepo bleščečo slonokoščeno barvo z gladko površino. Močno beljenje z vodikovim prekisom odvzame sicer rjave in modre madeže kosti in kost celo preveč obeli, toda površina kosti postane hrapava in krhka, kost pa je kredasta. Nekaj podobnega se zgodi pri premočnem kuhanju, mimo tega pa se zrahljajo lobanjski šivi zlasti močno pri nosni kosti. Sicer tako pripravljena lobanja z leti nekoliko porumeni, vendar ostane vedno gladka in lepa.

Če belimo z vodikovim prekisom (H_2O_2), postavimo lobanjo na lončen ali porcelanast krožnik, ker kovinskega prekis razje, in jo pokrijemo z vato, napojeno s kemikalijo. Pri tem moramo skrbno paziti, da ne pride kaj na roge, ker bi na tistih mestih obledeli. Tudi kožo na rokah močna raztopina neprijetno razje. Zadostuje triprocentna raztopina, ki nam jo pripravijo v drogeriji.

Za pritrditev na ščit (desko, ki je navadno poševen odrezek debla tise, bora, nagnja i. pd.) izravnamo z žago ali pilo spodaj kosti, da se lobanja dobro prilega na desko. Na desko se trofeja pritrdi z vijakoma skozi desko v čelna nastavka (rožnici). Trofeje pa obesimo na steno tudi brez ščitov, zlasti če nam je tesno za prostor ali težko dobimo enake deščice. Treba je zgolj v jamic v zaglavju lobanje zvrtni luknjico za žebelj oziroma kljukico. Na lobanjo napišemo s tušem tudi podatke o uplenitvi. Za lep videz je treba paziti, da imajo obešene iste vrste trofeje enak nagib od stene. Najmanjši nagib naj ima jelenje rogovje, srednji nagib srnjačje in največji nagib od stene (več kot 45 %) pa gamsji roglji. Sicer je montiranje in obešanje trofej stvar okusa posameznika.

M. Š.

Stari čuvaj Jože in moj prvi . . .

(Karel Raiter)

V okrilju zelenega gozda sva ob žgolenju gozdnih krilatcev skoraj neslišno šla s starim čuvajem Jožem na mojega prvega srnjaka. Sonce, ki je pravkar pokukalo iznad vrha Bukonje, je tu in tam z zlatim pramenom prodiralo v skoraj temen gozd. Povsod je dehtelo po trohnobi in vlažni zemlji od nedavnega dežja. Pod kolovozom ob vznožju hriba je žuborel potoček. Voda, ki je padala čez korenine stoletnih velikankov, je s svojim šumenjem motila spokojni mir okolice.

To je kraljestvo naše srnjadi, je polglasno, skoraj tiho razlagal stari Jože: Spodaj, na oni strani potočka je mlad sestoj, goščava — naprej v dolini se razprostirajo travniki in redke njive. Tu najde srnjad kakor tudi druga divjad ob vsakem letnem času dovolj hrane, razen pozimi. Tedaj se umakne v dolino, kjer na starih golosekih raste razno grmičevje, trava in kopinje.

Pot zavija navkreber pa zopet strmo navzdol, prečka potoček, nakar se razprostre razgled po dolini. Malce postojiva in se razgledava, da se oko naužiže svežine poletnega jutra. Najine oči pa iščejo še nekaj, tistega, ki mu je namenjen ta pohod. Tokrat pa je v dolini vse mirno in daljnogled ničesar ne pokaže. Ob potočku stopiva nekaj korakov nazaj v grmičevje, kjer je velik panj nekdanjega drevesnega velikana. Kakor nalašč nudi ta panj med nizkim grmičevjem primerno naravno prežo.

Tu bova malo počivala in počakala, zašepeče stari lovec Jože; saj tu rada izstopa srnjad na pašo, tudi med dnevom. Posebno srne z mladiči. A ob času prska je tu še posebno živahno. Že leta dolgo s tega panja opazujem srnjad in marsikaterega rogljača je prav od tu zvrnila krogla lovcev, ki sem jih vodil. Jože, govorite kakor da sami ne streljate srnjakov, vsaj tako razumem, nagovorim starega čuvaja. Ob teh besedah mu nekaj boleznega prešine obraz. Zazrl se je dol čez travnike in njive in se zamaknil v svoje razmišljanje.

Iz spoštovanja sem molčal, da ne motim starega lovca pri obujanju kdo ve kakšnih spominov. Dolgo je molčal in zrl po dolini, kakor da mu nekaj težkega leži na srcu. Ni slišal petja gozdnih pevcev, ni videl brhke veverice nad nama, nekam se je zgubil iz sedanjosti.

No Jože, kaj ste se tako zamislili, želim po daljšem času na nek način speljati pogovor. Tedaj se je zdrznil, segel v žep suknjiča, izvlekel pipo, izza pasa pa mehur s tobakom ter si jo počasi začel basati. Šele ko je izpuhnil nekaj krepkih dimov, se mu je razvezal jezik. Kakor da še razmišlja je pretrgano začel:

Bilo je v drugem letu, kar sem bil zaprišežen za čuvaja pri K. Naročilo sem dobil, da

za kuhinjo gospodarja ustrelim primerne srnjaka. Dodobra sem že poznal revir in vedel skoraj za vsak kos srnjadi. Tu, kjer zdaj sediva, je izstopal vsako jutro in vsak večer, včasih tudi podnevi, srnjak, ki bi ustrezal naročilu. Sklenil sem, da ga drugo jutro uplenim. Zgodaj sem se odpravil z doma, z nezaželeno pripombo žene, da še ponoči nimam miru in kam da kolovratim tako zarana. Nisem bil tedaj pa tudi danes nisem babjeveren, vendar me je prizadelo, saj to ni bila njena navada. Nekaj mi je reklo, da danes ne bo nekaj v redu. Ko pridem v gozd, ki je bil vedno moj drugi dom in sem ob petju ptičev pozabljal vsakdanje skrbi, so se mi tudi tokrat misli sprevrgle na srnjaka. Saj to je bil moj prvi. Prav po tej poti kakor midva danes, sem prišel do sem, ko se je pričelo dani. Vse naokrog je bilo še mirno — jutro brez vetra — niti listič se ni zganil na drevesu. Sedel sem na ta panj in čakal.

Danilo se je. Spodaj na njivah se je oglasila prepelica, čez nekaj časa se ji je pridružila jerebica, nekje zgoraj se je oglasil fazan, ostali drobiž pa je že neutrudljivo pel in vriskal v nov dan. Sedel sem mirno in imel dolinico pred očmi. Za hrbtom mi je priletela šoja, sedla na smreko in vreščala kakor za stavo. Gotovo me je opazila. Dolgo ni hotelo nič priti. Ob tem času je bil ponavadi že na paši, si mislim. Tedaj je kakor iz tal zrastle, stala spodaj na travniku na kakih 30 korakov srna. Ozirala se je, strigla z ušesi ter motrila okolico. Ker ni opazila kake nevarnosti, je rahlo zapivkala, nakar sta priskakljala iz goščavja mladiča. Začeli so se pasti v sočni travi. Danes pa sama kozarija, si mislim sam pri sebi. Ni minilo pet minut, ko je v lah nem drncu pritekel v bližino srne srnjak. Srna je dvignila glavo, prav tako mladiči, kakor v pozdrav. Mladiča sta se stisnila bliže k materi ter se čez hip začela naprej pasti. Srna pa ni več sklonila glave, opazovala je prihajajočega. Tudi on je bolščal v njo ter se ji počasi korak za korakom bližal. Tudi jaz sem se zdaj zdramil iz razmišljanja ter v hipu ugotovil, da je pravi. Ocenim ga še enkrat in če že tako mora biti, ga ne bo škoda. Srnjak se je srni čedalje bolj približeval in ta je menda zaslutila njegovo name-ro. Jela se je umikati proti gozdu. Opozorila je tudi mladiča na umik, vendar se je toliko zadržala, da sta jo lahko dohitela. Slutil sem, da ne utegnem premišljevat, ker se bo srna z mladičema vsak čas umaknila, za njo pa gotovo tudi srnjak. Srce mi je burno utripalo.

Naglo sem dvignil puško. Srnjak je bil med tem že pri srni, ki se je ta trenutek zasukala in naredila krog. Menda zaradi mladičev, ki je nista mogla dohajati. Srnjak je za hip obstal, kar

Foto H. Vadnov

sem izkoristil in pripravljen, sprožil. Videl sem le srnjaka, prav v tistem hipu pa tudi odskok srne mimo njega proti gozdu. Eden je padel v ognju, drugi pa zginil v goščavju. Na prizorišču sta ostala le mladiča, ki sta ob nenadnem strelu prestrašeno poskočila, toda ostala sta in se jela, nič hudega sluteč, približevati padlemu srnjaku. Razburjen sem bil, da se ne da opisati. Mladiča sta med tem obstala ob brcajočem srnjaku. Čudno se mi je zdelo, da se ne umakneta za materjo, ki ju je še prej poklicala.

Ker je revež le opletal in brcal, sem znova nabil ter se pripravljen na strel približal srnjaku, da ga rešim muk. Mladiča sta nerada, a vendarle stekla v goščavje. Previdno stopim k srnjaku in o groza — v travi pred menoj je ležala — srna, ki je umirala.

Srh mi je spreletel kosti in nimam besed, da bi lahko izrazil boleči občutek, ki me je tisti trenutek zbodel v prsih. Toda, kaj sem hotel. Vsa graja, ki sem si jo navalil nase, me ni mogla rešiti iz neprijetnega položaja. Storjeno se ni dalo več popraviti. Še misel, da se bom moral zagovarjati pred gospodarjem lovcem, me ni toliko prizadela kakor očitek in odgovornost pred lastno vestjo. Ubil si mater — srno, kaj bo z mladiči pozimi. Stal sem skrušen pred srno, ki me je očitajoče gledala s svojimi velikimi očmi, ki bodo vsak trenutek ugasnile. Muk sem je rešil z nožem, toda njen bolesten vek mi je bil kakor nož v srce in ga nosim kot slabo vest v spominu.

Obrnil se je od mene, po nagubanem licu mu je zdrknila solza. Čez nekaj časa se je zbral

in dejal: Od tistega časa ne streljam več na srnjad. Priznati moram, da mi je bila ta zgodba in doživetje tisti dan z možem lovцем šola in kažipot v mojem bodočem lovskem udejstvanju.

Iz pipe, ki je izgorela in ugasnila je iztrkal pepel, jo vtaknil v žep in dejal: greva dalje, tu danes ne bo nič.

Sonce je z vso močjo pripekalo in ko sva se vzpenjala v Bukovje, nama je pot pošteno močil obraz. Obadi in muhe so nama silili v obraz in naju v roju obletavali. Nevihta se obeta, je strokovnjaško delal Joža.

In res, ko sva stopila v senco mogočnih bukev, sva že slišala oddaljeno grmenje. Kmalu se je nebo pooblačilo, ptice so utihnile in se skrile, menda pred nevihto. Grmenje se je stopnjevalo in močan veter je vršal v vrhovih stoletnih bukev. Padale so prve debele kaplje. Na srečo se je stari Joža spomnil na listnik. Čeprav sva dobro natezala, sva že precej mokra prišla pod zasilno streho, ki pa je neprijetno prepuščala. Naliv je prenehal, a ker je z drevja še teklo, sva razvezala nahrbtnika in se podprla. Po dobri uri sva krenila in Jože kot dober poznavalec divjadi je vedel, da se srnjad umakne na prosto, zato da bova gotovo kaj videla in zalezla na poseki ali jasi.

Po razmehčanih tleh, po mokrem listju in mahu sva hodila skoraj neslišno. Prišla sva do poseke, kjer je večje Joževo oko opazilo dve svetlordeči lisi. S kretnjo roke mi je pokazal smer in daljnogled mi je približal srno z mladičem. Stala sva v senci dreves za debli in opa-

zovala ljubelek prizor. Srna je skrbno lizala mladiču mokri kožušček; mladič pa je sesal topel sok življenja iz materinega telesa. Pustila sva ju v miru. Obšla sva srno. Ptčki so zopet peli in vse je bilo kakor pred nevihto. Pot po razmehčanih tleh pa ni bila prijetna zame kot neizkušenemu lovcu. Toda v mislih sem že videl trofejo — prvo trofejo, ki mi bo krasila lovski kotiček.

V razmišljanju nisem niti opazil, kako je Joža, ki je hodil pred menoj, naglo obstal, da sem skoraj butnil vanj, ter z roko pokazal na sveži sled na kolovozu. Joža je ugotavljal starega srnjaka-samotarja, ki ga je že skoraj pogrešil. Ne bi verjel svojim očem, da se je na jasi pod nama pasel srnjak. Jože me je prihulil za najbližji grm. Roka mi je kar sama segla po daljnogledu, ki mi je pokazal starega, po čelu že osivelega krepkega srnjaka. Včasih je dvignil glavo med ščipanjem sočnih bilk in cvetov. Jože me je dregnil... Pogled nanj me je uročil. Še enkrat si ga ogledam in kakor da me ni volja izvršiti tega, po čemer sem že dolgo hrepenel;

nisem se mogel odločiti za strel. Tedaj, kot da je nekaj zaslutil, je naglo dvignil glavo ter se ozrl v smer proti nama. Bolščal je v eno smer in ostolbel kakor da je kip. Napetost v meni se je stopnjevala in srce mi je burno utripalo. Kar v grlu sem ga čutil. Domneval sem, da bo zdaj zdaj odskočil. Ni odskočil. Počasi je sklonil glavo in iskal med travo zadnji grižljaj. Da zadnji, ker puška, ki je drsela po sprednji nogi navzgor se je na plečetu ustavila in v mirni večer je jeknil strel. Srnjak se je visoko vzel na zadnji nogi, skočil še dva, tri skoke in se zgrudil. Šele čez čas se je vrnil odmev strela in se odbijal po dolini. V dolini je vse utihnilo, tudi ptčki, ki so še prej peli, čeprav jih jaz v svoji napetosti nisem slišal, so onemeli kot v zadnji pozdrav umirajočemu sostanovalcu gozda. Na jasi se ni nič več zganilo. Po mokri travi sva se bližala srnjaku, ki je negiben ležal v travi. Ob pogledu nanj in okrvavljeno travo se mi je milo storilo pri srcu. Spomnil sem se Joževe zgodbe in tudi mene je stisnilo v grlu. Velike žametne oči srnjaka so ugasnile za vedno...

Tihe roparice

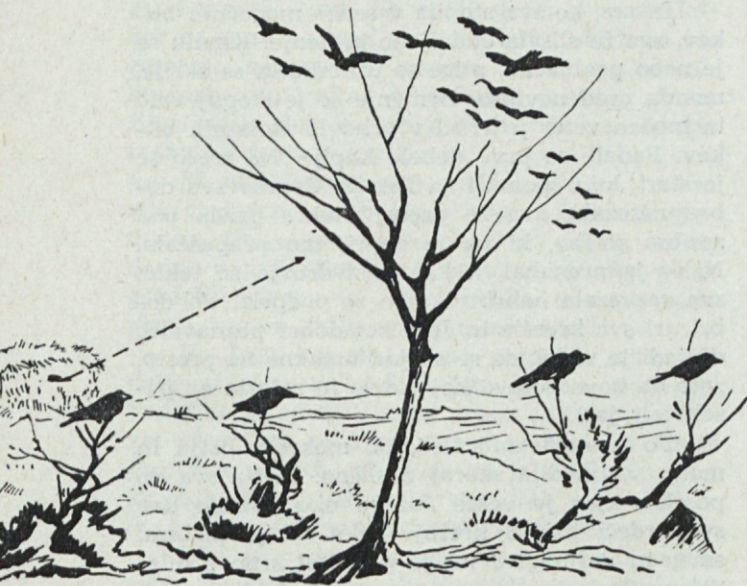
Mislím, da vse premalo pažnje polagamo na tihe roparice, ker so te bolj nevarne lovišču kakor glasne. Vzemimo primer klatečega se psa, ki glasno goni. Vsi vemo kakor tudi zaščitená divjad, kdaj je ropar na delu. Ali pa primer kragulja. Ko se ta ropar pojavi, vse ptice zaženo vik in krik in s tem opozarjajo na nevarnost vsa živa bitja v naravi. Kadar pa je sraka ali vrana na roparskem pohodu, od ranega jutra do poznega dne, ne zažene nihče ne krika ne vika. Kvečje-

mu starši uničenega gnezda, ko je že prepozno. Ta roparja preiščeta čez dan vsako ped zemlje in kar je na nji koristnega, uničita. Poleg teh so še klateče se mačke in hermelini, ki ropajo dan in noč. Izrazita nočna roparja sta še dihur in jazbec, katerima gredo prav dobro v slast jajca fazanov, jerebic, divjih rac in gozdne perutnine. Seveda tudi od srnjih mladičev do malih ptic pevk ne zanemarjata.

Navedel bom iz prakse samo nekaj primerov, kaj počno ti tihi roparji na domači perutnini, da nam bo potem jasno, kaj šele počno po naših loviščih.

Ko sem živel v Črni na Koroškem, je v polju, ko imajo hermelini svoje mladiče, bila prava morija med kokošmi. Ni bilo skoraj dneva, da me ne bi kakšna gospodinja klicala na pomoč, da ji z mojimi lovskimi pripravami ugonobim roparja. Polovil sem z lesenimi pahi ne vem koliko hermelinov. Sedaj, ko sem se nastanil na Dolenjskem, je tu stanje isto. Samo dihurji so v okolišu tuk. LD za časa skota svojih mladičev odnesli preko 200 piščancev. V dobrem mesecu mi je uspelo ujeti v leseni pah kar 7 dihurjev. Hkrati so pa tudi srake in vrane odnesle preko 300 piščancev.

Ljudje so nam brezplačno ponujali kokošja jajca za strupitev s fosforno emulzijo, samo da jim pokončamo srake in vrane. Zastrupili smo preko 300 jajc in sicer s 3 m3 fosf. emulzije, torej zelo močno. Učinek je bil odličen, tako, da so po-

sl. 1

stale srake in vrane redke. Na žalost pa smo poleg poginulih vran in srak našli tudi poginule fazane in celo kokoši. Žal so bili v razpadlem stanju, da jih nismo mogli poslati veterinarju v pregled. Srake in vrane so razbile zastrupljena jajca, te so pa pozneje pospravili fazani in poginili. Tudi tukaj drži pregovor, da ima vsaka svetloba tudi svojo senco. Da se temu zlu izognemo, bomo morali na drug način uničevati vrane

sl. 2

in srake in sicer sistematično v vseh LD. Ker, če bo ena LD uničevala roparice druga pa ne, ne bomo nikoli prišli temu na kraj.

Ko zapade sneg in bo zima, se pogovorimo z lastniki zemljišč, da pripeljejo voz hlevskega gnoja na njive, mi pa k mesarju po vedro krvi, v katero pomešamo otrobe ali koruzno moko in dodamo fosf. emulzijo in vse skupaj stresemo na gnoj. Otrobe ali koruzno moko zmešamo s krvjo zato, da se kri zgosti. Tukaj se nam bodo zbrale vse vrane in srake iz vsega okoliša na zadnjo požrtijo.

Italijani, ki radi streljajo, uničujejo te roparice tako, da si nekaj vran nagačijo in nagačene, vedno obrnjene proti vetru, pritrdijo na nizko

grmičevje poleg osamljenega drevesa. V bližini si napravijo zaklon, iz katerega streljajo na vrane in srake, ne da bi jih šli pobirat. Pogoj za uspeh je, da je lovec pred svitom v zaklonišču. Trdijo, da je ta način zelo uspešen. (Glej skico 1).

Francozi pa postavijo na odprto polje na kakšno razgledno točko kos debla, na katerega pritrdijo železno past, na vejo poleg pa privežejo kos mesa. Tudi ti pravijo, da imajo odličen uspeh, posebno v bližini fazanjih krmišč. (Glej skico 2).

Lovitev hermelinov in dihurjev ne bom na široko razlagal, ker je to nazorno pokazano v knjigi »Naš lov«. Le štiri deske po 1 meter dolžine, pa še ni nujno, da so nove, in nekaj žebeljev, pa dobre volje in lovilnica je narejena. Ko zapade sneg, pogled okrog zapuščenih svinjakov, drvarnic in še vprašanje gospodinji, če ji zmanjkujejo jajca na gnezdih, ti bo pojasnilo kje boš lovil. Tulec boš nastavljal tam, kjer veš, da imajo dihurji in podlasice prehod pri kakšni skladovnici drv ali stelji. Ta dva roparja sta tako ustvarjena, da prav z veseljem skočita v pah. Pah pa ni nevaren za kokoši ali domačo mačko, ker ju lahko nepoškodovana spustiš, da ni razburjenja pri hiši. Medtem ko pa v železno past ujameš tudi radovednega otroka.

Za potepuške mačke je najbolje kolo, s katerim se voziš po poljskih poteh s flobertom na rami. Ko zapaziš mačko samo na polju, opraviš brez ropota. Čeprav jo maček s kroglo in repom pobriše, nič zato. Še bolje je tako, da se nihče ne razburja. Le obžalovali bodo »pridnega muca«, ki je doma na seniku poginil.

Tone Črnač
Mokronog

Moja Pikica

Srnica, ki smo ji dali ime Pikica, je bila stara največ dva dni, ko ji je kosec na travniku poškodoval zadnjo nogico, prerezal zadnjico in spolovilo. Tako težko ranjeno mi jo je neko jutro prinesel lovec Ignac, kateremu je bila poslana z opravičilom kosca, ki pač ni bil kriv za dejanje, ker je živalca gotovo trdno spala, ko je prikosil do nje.

Ker je skozi moje roke šlo že več takih nesrečnih živalic, sem seveda tudi to revico pregledal in ugotovil, da jo je moč rešiti. Kakor naročeno je prišel ravno takrat k meni družinski gospodar Laci ter sva ugotovila, da srnici lahko pomaga le naš zdravnik. Takoj sva jo odnesla k dr. Klineju, članu naše družine, velikemu ljubitelju živali. Kljub polni čakalnici sva smela s srnico prva v ordinacijo, tako se je vsem smilila. Zdravnik je živalci rane strokovno in skrbno izpral, izvršil malo operacijo, nato pa rane zažil. Z zdravnikovim zagotovitvom, da bo srnica kmalu zdrava, sva se zahvalila in poslovila. Ker je bila silno majčkена, sem doma na kuhinjski tehcnici ugotovil komaj 1,20 kg njene teže. Ker je živalca mirno ležala na tehcnici, sem jo slikal, ker se taka priložnost redko nudi. Ko sem jo položil na divan, mi je bilo jasno, odkod taka mirnost in

pohlevnost. Pikica je imela poškodovano tudi zadnjo nogico, ki je ni držala. Prerezana ji je bila glavna kita nad kolenom, tako da je lahko nogo iztegnila, nosila pa je noga ni. Zdravnik je ugotovil, da kite ne more več zašiti, ker se da to z uspehom le v prvih šestih urah. Pikici pa se je to zgodilo pred 18 urami (prejšnji večer). Ni nam preostalo drugo, kakor da počakamo 14 dni do tri tedne in takrat šele izvršimo operacijo, ko se bodo prerežani deli vsak zase že zarasli. Tedaj se rana ponovno odpre, kite pa stegnejo in zašijejo.

V svoji lovski sobi sem napravil Pikici pravi majhen gozd, kamor sem jo položil in kjer je ostala do večera, ko je dobila prvič razredčeno in prekuhanano mleko (tudi voda mora biti prekuhana). Brez obotavljanja je vzela dudo in pila. Tudi ponoči in drugo jutro je takoj vzela hrano, kar pri prejšnjih srnicah, ki sem jih imel, ni bilo. Ko smo ji opoldan prinesli mleko, je že prišla nasproti ter prvič jokala, odkar je bila pri hiši. Pri srcu me je stisnilo, ko sem videl, kako nam gre naproti po treh nogah, oziroma po enem kolenu. Jel sem razmišljati, kako bi ji pomagal. Odločil sem se, da ji napravim protezo. Ko je stala, sem ji ob zdravo nogo položil

lepenko, začrtal s svinčnikom in že je bila proteza izrezana. Prvih nekaj se mi ni posrečilo, ker so bile preravne, končno pa sem le zadel pravičen kot. Z vsake strani noge sem položil tako lepenko, vse skupaj precej trdno povil z obvezo, na koncih pa zvezal s keper trakom. Ko sem Pikico postavil na noge, je lahko normalno stala, še bolj pa smo bili veseli, ko je začela hoditi po sobi, skraja sicer malo nerodno, proti večeru pa je že šlo čisto v redu. Ko si je zdravnik ogledal moje delo, me je pohvalil in je bil sam vesel, da bo lahko hodila do takrat, ko pride čas za operacijo.

Kak teden sem moral protezo vsako jutro menjati ter djati novo, ker jo je ponoči zmočila in se je zlomila, tudi ovoj sem moral menjati, ker je bil moker in bi ji lahko seč povzročil nove rane. Poneje tega več ni bilo treba, ker je postala bolj »kulturna« in ni več močila. Naključje je hotelo, da je zdravnik med tem odšel na dopust ter se je vrnil komaj za mesec dni. Pikica je med tem časom lepo napredovala in precej zrastle, hodila je zunaj okrog hiše, imela mnogo stalnih obiskovalcev, največ zdraviliških gostov in otrok. Neki dan, tik pred zdravnikovim povratkom, sem ji zopet hotel menjati protezo. To sem vedno delal na divanu, kjer je čez dan poležavala (s protezo je skakala na divan). Ko sem ji odvil ovoj, kar sedaj ni bilo več

tako lahko, ker ni bila mirna, se mi naenkrat izmuzne iz rok, skoči z divana in pobegne pred hišo. Ko pritečem za njo na dvorišče, jo vidim, da stoji na vseh štirih ter se mi celo pusti prijeti in odskaklja k svoji največji prijateljici in zaščitnici Flori, nemški kratkodlaki ptičarki. Seveda sem moral veselo novico takoj sporočiti zdravniku, ko se je vrnil. Prerezana kita se je sama od sebe zopet povezala, ker je nosila protezo. Zdravnik je menil, da je to zelo redek primer, skoraj izreden, vsaj pri ljudeh. Zato mislim, da ga je bilo potrebno opisati.

Pikica je seveda ostala pri hiši. S tremi meseci je bila popolnoma zdrava, noben pes je ni ujel, čeravno so jo tu in tam podili. Vse lansko leto je zabavala številne zdraviliške goste, z ženo je hodila v trgovino, mesnico in na pošto. Najlepša in nepozabna slika je bila, ko je nas lovce spremljala s Floro. Avtomobili so se ustavljali in ljudje so se čudili pametni in udomačeni živalci, ki spremlja lovce kakor psiček.

Spala je doma na dvorišču ali v zdraviliškem parku, čez dan pa se je malo potepala po bližnjih njivah. Ko je bila lačna, je vedno prišla domov. Mleko je pila na dudo, ko je bila stara že 7 mesecev; posebno rada je jedla pšenico in koruzo. Jedla je vse, kar smo ji dali, tudi sladkorčke. Največje presenečenje nam je napravila letos marca, ko je v centu zdravilišča zjutraj ob 8. uri pripeljala lepega srnjaka šesteraka. Vendar se je preplašil gledalcev in avtomobilov ter jo hitro ubral nazaj, od koder je prišel, ona pa domov. Pikica je srnica, ki je bila gotovo največkrat slikana in filmana med svojimi vrstnicami; inozemci so posneli gotovo 10 filmov iz njenega življenja. Pozna jo tudi skoraj vsa Slovenija iz naših časopisov, kjer je bila celo njena slika v družbi njene čuvalke Flore.

Danes, ko pišem njen življenjepis, je že velika in pametna srna, izbrala si je novo bivališče, oddaljeno približno 1 km od moje hiše. Če hočem, jo lahko vsak dan obiščem v njenem gozdičku ob Muri in jo pokličem. Vendar se mi tam ne da prijeti. Pride pa še redno domov, gre naravnost v kuhinjo, kjer jo nahranimo in se lahko z njo tudi poigramo. V naravi se ne pusti prijeti od nikogar, kar mislim, da je najbolj prav. Pikica je pač rojena v naravi, tja spada, tam ji je lepo in tam je srečna, srečen pa sem tudi jaz, ko se srečava ali pa ko nas obišče. Zakaj iz oči ji sije ljubezen in zvestoba, ki je gotovo pristna.

Joža Farič,

LD Slatina Radenci

Skrivnost preobrazbe

To ni povest in tudi ne domišljija, zabeležena z mistiko. Nič drugega ni kot zapisana dejstva, ki se začnejo s smrtjo mojega starega psa. Bil je kos mene samega in je hodil vrsto let, prepolnih pestrih doživetij, z menoj. Ko je padala vrednost denarja in je bila hrana pičila, sem si ga nabavil, kljub živilskim kartam in druginji. V svojem takratnem poklicu sem prišel s tolikimi ljudmi v stik, da sem si želel nekoga, ki bi ga lahko imenoval »drugi jaz«. Bolje rečeno, želel sem si zvestobe, vdanosti, ljubezni, razumevanja.

Zato sem iskal psa. Našel sem ga za mrežo veterinarske bolnišnice tam, kjer izgubljeni psi čakajo teden dni svojega gospodarja. Če se v

tem času ne oglasi, jih privežejo na mizo vivi-sektorja.

Bilo je mnogo psov v tej dvorani slabega zadaha: lajali so, tulili, prosili, skleda z nezabljeno kašo pa se niso dotaknili.

V eni številnih gajb je stal križanec ovčjaka, ki sem ga takoj imenoval Luks. Pogledala sva se in glej, bila je ljubezen na prvi pogled. Imel je oči, katerih moč in lepota sta me bolj prevzeli kot kdajkoli prej čar ženskih oči. Njegov rok je potekel, lastnik se ni oglasil. Jutri naj bi ga oddali fiziološkemu zavodu.

Kupil sem ga za šest mark, s čemer je bila plačana njegova hrana enega tedna. Šest mark za ljubezen, dobroto in zvestobo vsega življenja!

Za četrť ure erotične mehanike plačajo kurtizani petdeset mark. Čuden je ta svet!

Luks je delil maslo, meso in kruh z menoj. Pozneje je bilo bolje, ko mu je mesar dajal skledico kosti in mesnih odpadkov. V mestu je ležal pod mojo pisalno mizo, poleti pa me je obkrožal lajajoč in vriskajoč na mojih planinskih poteh, sedel poleg mene v avtomobilu in me spremljal čez meje; svojo ljubezen pa mi daroval nenehno in iz polne duše. Ljubezen človeka postane s časom toga, steklena, ljubezen psa nikoli.

Nekoč sem mu to povedal; vzel sem njegovo glavo med roke in mu gledal v oči: Luks, ko te nekoč ne bo več, kam potem s tvojo ljubeznijo? Saj je to vendar živa sila, ki se ne more zgubiti! In name je navezana!

Seveda ni mogel odgovoriti. Za nežni jezik živalskih oči imajo kulturni ljudje premalo zbrušena čutila.

In je umrl.

Ni bila tragična njegova smrt, nič pretresljivega. Ugasnil je za boleznijo, ki navadno reši stare pse. Ni mogel več hoditi z menoj, če sem se pred pisarniškim delom sprehodil po gozdu. Z zadnjimi močmi se je tedaj dvignil in gledal za mano, dokler nisem utočil v stopnišču. Že takrat sem čutil, da gre z njim h koncu. Tudi ni bil lovski pes in ni prenašal streljanja. Svojo dušo pa je zapisal planinam in gozdu.

Vse teže se je dvigal, če sem ga zapustil. Njegovo zvonko lajanje je postalo piskajoče, hripavo sopihanje. Nekega dne je bil mrtev. Pokopal sem ga jesenskega jutra pod hrastom v kotu vrta. Ko je iz razkopane grude gledala le še ena šapa, sem se poslovil od njegovega trupla. V meni je ostal čuden občutek, da ni umrl, da je gotovo še tu nekje v moji bližini.

Kadar grem mimo njegovega groba, kličem tiho: »Luks, Luks, pojdi no vendar!« Tako sem ga zmeraj klical, če je na sprehodu zaostal. In potem se veselim, ker se mi zdi, da slišim tapkanje njegovega koraka in cingljanje pasje znamke.

V zadnjih tednih njegovega življenja sem imel drugega psa v hiši, ki pa sem ga, da bi Luksa ne bolelo, skrival pred njim. Bila je to breja psica mojega brata, ki naj bi pri meni polegla, ker je z mladimi psički v mestu križ. Psica me ni zanimala, bila je čiste pasme, lepa, neumna in dolgočasna. Nekaj tednov po Luksovi smrti je polegla šest mladičev. Enega sem smel obdržati, drugi so šli po svetu, psico pa je odpeljal brat domov.

In zdaj, v teh dneh, ko to pišem, se dogaja tisto, kar si jaz osebno lahko razložim, tisto, kar sem napisal na čelo tega zapiska: Skrivnost preobrazbe.

Mladi psiček je poosebljenje tistega, kar ženske imenujejo sladko, ljubko. Svilen valjast volnen klobčič z nerodnimi šapicami in dvema

temnima biseroma namesto oči. Njegov obraz dobiva pomalem ostro začrtane poteze, gobček ni tako dolg in ozek kot pri njegovih rodovniških starših, marveč čokat in širok kakršen je bil gobec mojega Luksa. Iz še nevzbujenih oči odseva včasih — kakor daljnji spomin — toplota, ki me je spremljala v dolgem zvestem življenju psa.

Mladiča kličem Volk. Te dni sem šel mimo groba pod hrastom in kakor navadno klical svojega starega psa. Mladi Volk je stopical za mano. Tedaj pa je skočil bliže, se vzpenjal po meni in mi lizal roko. Veselo je poskakoval in zalajal. Morda sem razumel, kaj je rekel: »Ti nerodni človek, zdaj vendarle razumeš!«

Ampak jaz ga bom prej ko slej klical Volk. Le morda v prav samotnih urah, ko bom ponoči dvignil oči od svojega dela, in ko bo Volk položil glavo na moje koleno. Takrat ga bom morda čisto tiho klical, Luks. Zvenelo bo, kakor pesem iz davno preteklih dni...

Psiček leži tam, kjer je najraje ležal Luks, ob oknu nasproti pisalni mizi. Ni prav nič udobno to mesto, ampak Luks me je od tam dobro videl. Volku nisem nakazal tega mesta, sam si ga je izbral in takoj zasedel.

Da sem to napisal, je vzrok včerajšnji dogodek: Luks je imel na najinih gozdnihi potih neko mesto sredi gozdne jase, kamor je vselej tekel in začel s šapami kopati. Verjetno je tam nekoč izginila miš v rov in moj optimistični pes je vedno še upal, da jo bo le izbezal, čeprav jo je morda že zdavnaj pojedla kanja ali podlasica.

Včeraj sem Volka prvič vzel s seboj v gozd. Šla sva ob robu jase, morda sto korakov od tistega mesta. Volk nikakor ni mogel videti, da je tam nekje kopal kakšen pes, razen tega je plitvo jamico pokrival sneg.

Volk se je ustavil, njegov rep se je živčno tresel in smrček vohljajal — nato pa je stekel naravnost in brez ovinka čez jaso in začel kopati tam, kjer je Luks pred meseci nehal.

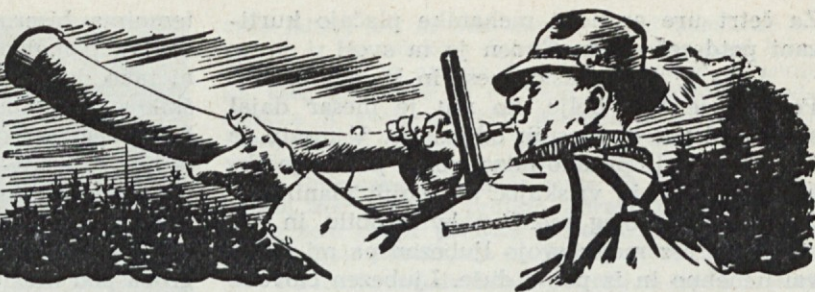
Ne vem, kaj naj mislim o vsem tem. Toda zdi se mi, da vem le, da je to težko povedati.

Gustav Renker
(Prevedel A. S. Pirc)

Foto B. Pavčič

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Srnji prsk 1961 v Gojitvenem lovišču LZS »Ljubljanski vrh« je bil letos kar živahen, dosti bolj kakor zadnja leta. Ob drugi polovici julija sem že opazil sledove, da se je prsk začel. Če sem sedel na kakšnem robu, od koder sem lahko daleč slišal, sem večkrat čul lomljenje in skoke srnjadi. Našel sem tudi že kolobarje okoli debel in štorov. Slehern dan je bilo bolj živahno. Dne 22. julija sem imel gosta. Ta dan sem prvič klical in na prvem mestu se je srnjak odzval, 25. julija sem priklical srnjaka, a je zaradi vetra odskočil, 27. julija sem priklical dva. Najboljši dnevi so bili 28., 30., 31. julij in 1., 4., 5., 7., 8. in 9. avgust. Klical sem le, če sem imel gosta. Dne 17. avgusta sem sedel na visoki preži in začel klicati. Ko sem vabilo že spravil, zagledam pod prežo močnega srnjaka, z nosom pri tleh, iskal je srno. 18. avgusta sem sedel na robu doline, od koder sem imel lep razgled na polje ter z daljnogledom pregledoval polje za mačkami, ki bi bile na lovu za zajčki in jerebicami. Ker nisem nič opazil, sem shranil daljnogled. Ura je bila že pol sedmih popoldne, ko sem vzel vabilo in pričel klicati. Nenadoma zagledam rdečo liso, ki se je bližala. Prišel je mlad šilarček. Ko me je opazil, je nekaj časa nepremično gledal, potem pa odskočil. Ponovno sem zaklical, takoj se je obrnil in šel zopet proti meni. Čez čas sem se naveličal in sem vstal. Srnjak pa je še kar buljil vame, potem odskočil in zabavkal. Šel sem malo naprej, sedel na hlod in jel klicati. Ni bilo dolgo, ko izza konca hloda pogleda srnjak, mlad šesterak in zadnji, ki sem ga v tej sezoni priklical. Vseh skupaj sem priklical 25 srnjakov. Mogoče bi jih bil še več, toda klical sem le, kadar sem vodil gosta. Le zadnje tri sem priklical, ko sem bil sam in ko je bilo tako rekoč že konec prska.

Letos so se najraje odzivali na pivkanje, le zadnje tri sem priklical na javkanje. Najbolj ugoden čas je bil zgodaj zjutraj in proti večeru. Uspeh je seveda poleg vremena odvisen od spol-

nega razmerja. Če močno prevladujejo srne, je težko zvabiti starega srnjaka pred puško, le mladeniči prihajajo. Tudi od potrpljenja lovca je mnogo odvisno. Čim tiše je treba priti na kraj, počakati, da se okolica umiri in šele potem začeti s klicanjem. Pogoj je mirno sedenje ob kakem deblu in nenehna pozornost na vse strani. Srnjak pride navadno v »copatah«. Uspeh je boljši, če je lovec sam, da je čim manj gibanja, šuma in daha po človeku, pa tudi čim manj toaletnih dišav. Ponavadi pride od strani, od koder ga najmanj pričakujemo. Iz smeri vetra pa srnjaka gotovo ne bo. Star srnjak navadno obkroži prostor iz katerega sliši klic in tako lahko dobi lovca v nos, še preden ga lovec opazi. Potem sliši le bao, bao ali pa še tega ne. To lovišče je ob južnem robu Ljubljanskega barja z nadmorsko višino od 300 do 800 metrov, kraški svet z bujnim gozdnim rastjem.

Franc Krašovec

Pretresljiv doživljaj

Lansko jesen sem odkazoval drevje v KO Brezje, v Peklu. Pri tem sem opazoval stečine divjadi in čakal naslednje stranke. Nankrat zaslišim pokanje suhljadi. Misleč, da se bliža divji lovec, se hitro pomaknem za debelo drevo in tako skrit čakam, kaj se bo prikazalo. Kmalu se pripodi dvoje srnjadi proti meni, zavijeta malo vstran in zgineeta za grebenom. Ne bi mogel naštet do deset, ko počí močnejša suhljad in takoj za tem visok skok srnjaka (bila sta srnjak in srna) in srnjak zdrvi naprej. Misleč, da je tudi srna odskočila, sem že mislil iti naprej, ko ponovno zaslišim nekakšno premetavanje in šumenje po listju. Radovednost me je gnala, da sem se obrnil v tisto smer. S preglednega mesta sem opazil pretresljiv prizor. Šum in premetavanje je namreč povzročala srna, ki je vlekla nekakšen kos lesa za seboj. Ko sem bolje pogledal, sem opazil, da se obupno bori z zahrbtno zanko, v katero se je med begom ujela. Lahko bi se bila

dolgo mučila, ker drevo, na katero je bila zanka pripeta, je bilo suho in kakih 7 centimetrov debelo. S tem se je premetavala od drevesa do drevesa. Po kakih 30 metrih se je ustavila in obležala v kotanji, kjer bi bila poginjala. Že ko se je mučila s premetavanjem in davljenjem, sem se ji približal in ko se je skotalila v kotanjo, sem se podviral, da jo pravočasno rešim smrti in trpljenja. Bil sem že skoraj pri njej, ko je obrnila proti meni glavo, kakor da prosi, reši me trpljenja. Videč njene oči, v katerih sta se zrcalili žalost, strah in se lesketale solze, me je globoko presunilo. Urno, a s strahom sem skočil nanjo ter ji snel zanko z vratu. To ni bilo lahko, ker je bila žica z zadrgo rjava in zajedena v vrat. Končno sva se le rešila zanke in po odvzemu te sem hitro odskočil, boječ se njenih ostrih parkljev. Moj strah pa je bil odveč. Srna se je počasi postavila na noge in obstala globoko dihaajoč. Tako sva se gledala kakih 5 minut, nakar se srna nameri po gozdu. Po 30 metrih obstoji, se ozre name, kakor da se mi zahvaljuje za srečno rešitev, nato pa odhiti za svojim drugom.

Franc Petančič, LD Pišce

Kako se godi naši divjadi

Zanimam se za našo divjad in rad opazujem naravo in njene prebivalce, ki naše živlensko okolje tako poživljajo in pestro barvajo.

Nehote se mi stisne srce ob misli, da je ravno ta svet narave prepuščen nenehnemu preganjanju. Kar ga ne uničujejo zakoni narave, ga skušajo uničiti ljudje.

Opišem naj nekaj primerov. Je mejno področje treh lovskih družin na Gorenjskem in treh vasi. Kar mi je znano, je okoli teh vasi pogubna gonja za divjadjo. V glavnem zato, ker so vasi odmaknjene poštenim lovskim očem. Kar je lovcev po vaseh, so kmetje, ki so le poredko na terenu. Če pa že slučajno kaj opazijo, kar bi bilo treba

prijaviti ali pa vsaj kršitelja lovskih predpisov opomniti, pa molče. To je ena osnovnih napak teh lovcev, kar kaže, da jim je divjad vnemar.

Eden prvih uničevalcev divjadi na tem področju so psi in mačke.

Sedel sem kraj gozda in opazoval srno z mladičem, ki sta se pasla v detelji. Nisem še sedel pet minut, ko zaslišim: Hera, puckaj, puckaj! Tedaj sem opazil, da se je s poti pred vasjo spustil po bregu precej močan pes. Lajal ni, tako da sta ga srni opazili šele na kakih sto metrov. Urno sta jo ubrali v gozd, pes pa za njima. Mladič je bil še slaboten in prepričan sem, da je podlegel psu. Nič manj škodljive so lahko mačke, ki se »nedolžno« sprehajajo po polju, da ne misliš nič slabega o njih. Ko smo pred letom popravljali podstrešje, mi je nedolžnost mačk do dobrega zbledela. V starem jerbasu, kjer je imela mačka mlade, smo našli deset zajčjih repov, kremplje vseh vrst ptičev in celo parklje srnice. Nikoli bi si tega ne mislil.

Ko sem bil nekaj dni za tem na obhodu med njivami, me na deteljišču nekaj zgrabi za nogo. Ugotovil sem, da je bila nastavljena zanka. Pozimi sem pa v kozolcu naletel na zanke za zajce, ki so hodili nad repnik. Na srečo so bile zanke precej nestrokovnjaško narejene, kar je kazalo na začetnika, ki pa lahko s časom postane »strokovnjak« — zankar. Kaj mislijo lovci v teh krajih za zatiranje takih pojavov? Najbrž imajo puške samo zato, da vsako leto potolčejo nekaj srnjakov, čeprav bi morda smel vsak le po enega. Nisem še videl lovca — razen enega že pokojnega — ki je streljal na vrano ali šojo. Kaj pa krugulji, lisice, kune, ki brez skrbi gospodarijo po okolici.

Lansko zimo sem v bližini opazil precej gozdnih jerebov. Naredil sem jim zasilno krmišče. Toda kmalu sem opazil, da posegata med jerebe huda roparja, kuna in lisica. Okrog krmišča ni manjkalo perja žrtev.

Konec pomladi sem opazil kokljo z devetimi kebčki. Večkrat sem nato šel v gozd, ker me je zanimalo, kako se družinica razvija. Neko dopoldne se mi je le posrečilo, da sem jih zasledil. Bili so ravno pri razbrskavanju mravljišča. Kakih sto metrov vstran sem sedel in opazoval zanimivo početje. Kebčki so živahno skakljali okoli koklje, ki je s kremplji brskala mastna jajčeca — bube — iz mravljišča. Nisem še sedel pol ure, ko se z bližnje bukke odlepi siva ptica

in se spusti med družino. Še preden sem mogel kaj ukreniti, je skobec odnesel mladiča. Čez kakih pet dni mi je sreča nanesla, da sem zopet naletel na družinico. Bila je vas drugačna. Trije mladički so se plaho valili za že na pol oguljeno kokljo. Skobec si je vsak dan privoščil jereba, poleg vsega drugega. Uspelo mi je stakniti njegovo gnezdo in pobit sem mladiče. Starih ni bilo moč ujeti.

Pa tudi med lovci se dobe podobni tem roparjem. Lani sta lovila v tem predelu dva lovca. Pridružil sem se jima, da vidim, kaj bosta streljala. Rahlo je deževalo in na polju je ležala gosta megla. Najprej sta zvrnila nekaj »kačje sline«, da bi bolje neslo — kakor sta menila. Kmalu za vasjo eden opazi rjavo liso na njivi. Zaradi megle se ni razločilo, kaj bi bilo. Ko nekaj časa vsi napenjamo oči, stopi iz megle še druga postava. Orduna, srna pa srnjak sta v pesi, reče prvi. Čez čas drugi: Zgornji je srnjak, ker je večji in tako pokonci stoji. Meni se tudi zdi, odvrne prvi, saj se že malo rogovi razločijo. Ker jaz še glave nisem dobro razločil, sem vprašal, kaj če je srna z mladiči. Kaj bo to srna, saj vidim, ti me ne boš učil, sem jih že toliko prevrnil kot si jih ti naslikanih videl.

Strel je odjeknil, v pesi pa je obležala srna. Hudiča, jaz sem drugega mislil, si pa srno namesto srnjaka, sta se opravičevala sama sebi. Samo da komu kaj ne zineš, če ne, se pazi, je končal strelec.

Ni še dogo, kar je drugi lovec ironično dejal: Solnice delam zato, da laže pridem do mesa.

Za enkrat toliko o »lovcih«, ki niso lovci.

G - o

Spretnost proti spretnosti

Zgodnjega spomladanskega jutra, ko je vzhajalo sonce, smo se pripeljali s kamioni na stransko letališče, kjer smo se učili letenja in vsega ostalega. Nebo je bilo čisto ko kristal in kot nalašč za polete. Rahel severni vetrič je uporno vlekel in poganjal kri v nos in ušesa.

Preden so prileteli instruktorji z letali z glavnega letališča in preden smo postavili na našem letališču znake ter druge pripomočke za letenje, smo opazili na vzhodni strani letališča jato škorcev, ki so leteli srednje visoko in zdaj pa zdaj hitro menjali smer svojega letenja. Na škorce smo postali pozorni, ko so se nam približali na strelno daljavo in so bili že čisto pri tleh. Leteli so strnjeno v jati in le tu pa tam je

bilo slišati opozorilno cvrčanje, ki ga slišimo pri škorcih, kadar so v nevarnosti. Tedaj smo opazili, da napada jato skobec, da bi enega izmed njih ujel.

Skobec je napadal jato na način, ki smo ga poznali iz taktike zračnih borb. Škorci pa so ubrali način obrambe, ki je najbolj ustrezal njihovi smotrni in učinkoviti obrambi. Glede na to, da so bili škorci daleč od vsakega grmičja ali drevja, ki bi jim nudilo varno kritje, so se morali reševati s spretnostjo in vzdržljivostjo v letenju. Zanimivo je to, da so tako škorci kot skobec pokazali odlično znanje v taktiki z vsemi preračunanimi okreti. Ropar je nenadno napadel iz višine, pri čemer je imel v rezervi vedno dovolj hitrosti, da se je ponovno dvignil v višino in se znova vrgel z vso silo na jato črnih pilotov. Ta način napada je vsilil škorcem ustrezen način obrambe. Škorci so planili — še vedno organizirano — k zemlji na višino kakega pol metra in tam manevrirali ob vsakem napadu z umikom v to ali drugo stran. Pri tem so očitno računali, da bo napadalec nekoliko bolj počasen in previden, ker bo sicer udaril ob tla. In res je škorcev redno uspevalo, da so se pravočasno izmaknili, ne da bi utrpeli kako zgubo. Ob nekem takem napadu, ko se je ropar zagnal z vso srditostjo v jato, že ni več utegnil, da zavije v stran, v tako imenovani borbeni okret, kakor temu pravijo piloti, pač pa je moral obrniti hitro navzgor, pri čemer je napravil pravi pravcati looping, kar se v naravi redkokdaj vidi. Zaradi te figure smo dali napadalcu vse priznanje, saj je pokazal nizko nad tlemi takšno smelost in mojstrstvo v letenju, da bi bil lahko v tem pogledu naš učitelj.

Ker ropar z napadi ni odnehal, so škorcev začele pojemati moči. Brez dvoma so napadeni vložili v svojo obrambo več sil kot napadalec, saj je vodja jate moral računati na vsakega posameznika in pravočasno odvrniti od napada celotno jato.

Izčrpanost napadenih se je odražala v vse bolj pogostem cvrčanju in počasnem približevanju jate nam. Ko je bil položaj za škorce kritičen, so se zatekli po pomoč k človeku. Z divjimi klici so se pognali med nas in tam frfotali v višini naših kolen. To je zaleglo. Čeprav je skobec nedaleč od nas kazal še trdno voljo, da si ujame plen, se med nas ni drznil planiti.

Vsi smo nemo opazovali ta prizor in se pri tem nehote spomnili taktične umetnosti, ki so jo nam dokaj abstraktno razlagali predavatelji. Ta prizor je nam

pomenil več kot vrsta predavanj in človek se res lahko vpraša, kje dobi drobna živalca toliko znanja in spretnosti, kadar se odloča o njenem življenju in smrti.

S. M.

Jutranja kopel

Zgodnje, kristalnočisto jutro 4. avgusta me je našlo v revirju za Rančigajevim ribnikom, kjer sem oprezal za vidro in pižmovkami. Po eni izmed pižmovk sem tudi streljal, vendar zgrešil. Priletela je močna jata malih račk, ki pa niso bile v dosegu puške in so odletele dalje. Sledila je manjša jata, ki je sedla na spodnjem koncu ribnika. Čas je mineval, ura je kazala že proti pol šesti. Naenkrat pade v bližini sosednjega ribnika strel. Vedel sem, da se Uroš tam že dolgo žene za srnjakom — strel pa je bil iz šibrenice, kar mi je bilo sumljivo, zato sem šel tja pogledat.

Našel sem Uroša, ki je streljal po golobu. Povedal sem mu, da so v Rančigajevem ribniku sedle račke, ki bi jih lahko zalezla. Krenila sva tja, račke so se dvignile, Uroš je streljal in iz jate sklatil račko, ki je padla natanko v sredino ribnika. Nastal je problem, kako dobiti račko iz ribnika. Ko tako ugibava in modrujeva, se jata vrne in sedaj sem sklatil račko jaz. Tudi ta je padla lepo v ribnik. Ker nisva imela niti psa niti ni bil na voljo čoln in ker voda v tem času ni hladna, sva se odločila, da gre eden po obe rački. Vprašanje je bilo le, kdo? Domislil sem se žreba s kovancem — Uroš je takoj pristal, njegova bo glava, moj grb. Kovanec sem vrgel v zrak, lepo se je obračal in solidno pristal — na glavi. V vodo je moral Uroš.

Voda v ribniku sicer ni globoka, vendar je v njej polno ločja, alg, lokvanja itd, povrhu pa se kopel ob poldnevni zjutraj tudi nič kaj ne prileže. Uroš se je pričel na obroke prav, prav počasi slačiti, zraven pa godel o smoli pri žrebu ter si dajal duška z nekaterimi krepkejšimi izrazi. Nazadnje je le stal pred menoj v snežnobelih spodnjih hlačkah, poskušal vodo, mencial kot bi ga nekam tiščalo ter s prekljo pred seboj sondiral teren. Ko je bil v vodi do kolen je še šlo, ko pa je začel namakati še zadnjo plat, bi mi kmalu ušel iz vode. Bil sem prisiljen vzpodbujati ga. Uroš, priden, Uroš, aport, Uroš, prinesi... Uroš, dva deci... To je pomagalo, nalogo je izvrstno rešil, kot aporter bi dobil oceno odlično.

Kot nagrado za jutranjo kopel je Uroš dobil obe rački. Njegova pridnost in ubogljivost je bila v kratkem še obilneje poplačana. Ko sva se razšla je šel Uroš klicat srnjaka, ki ga je tudi priklical in po 29-kratnem brezuspešnem čakanju končno uplenil.

Ernest Rečnik
LD Šentjur pri Celju

Lisičji zgodbi

Trg Podsreda s svojim zgodovinskim imenom leži pod hribom našega lovišča. Naselje je kar odročno in bi mu bolj pristojalo ime Boršt. Zato prihaja prav do naselja srnjad in lisice niso redke obiskovalke dvorišč in kokošnjakov. Tako je nek večer preiskovala lisica farovski kokošnjak, pa je skozi odprtino v stropu padla naravnost med kokoši, ki je vse poklala. Toda kako priti iz zidane »ječe« z dva metra visokimi zidovi. Morala je čakati jutra, da je prišla hišna gospodinja, ki pa je navzlic preplahu nad morijo še pravočasno zaprla vrata in poklicala pomoč lovcev, ki so obračunali z lisico. Pa tudi lisici je v ujetništvu minil tek tako, da se mrtvih kokoši ni pritaknila.

Leto kasneje je druga lisica odnesla kožuh iz hleva kmetije ob gozdu. Nad živinsko stajo je v stropu lijak za pokladanje krme živini in pri stikanju po podu, je lisica padla v lijak. Pri iskanju izhoda je povzročila ropot, da se je zbudil gospodar in sta šla z ženo ob leščerbi gledat, kaj se godi. Ko kmet opazi v lijaču lisico, vzame vile, da bi jo nabodel. Zaradi slabe luči pa zgreši in lisica mu v zadregi prasne v obraz, pa odskoči v hlev in pade na junca. Ta se preplašen odtrga z verige in plane med živino, ki se jame trgati in begati po hlevu. V tem direndaju se lisica požene proti hlevskemu oknu, zlomi trhel okvir, zdrobi šipe in se reši. Plačilo za vso to predstavo je prejel gospodar od žene, ki ga je zaradi njegove nerodnosti pošteno ozmerjala.

Alojz Božičnik
LD Podsreda

Srna — vzorna mati

V loških hribih so prebivalci navajeni na srnjad in so ji po navadi tudi naklonjeni.

Letos so otroci vasice Breznica slišali konec julija, da že nekaj dni pivka pod vasjo v gozdu srnica, pa se od začetka niso dosti zmenili zanjo. Ker je srnica klicala že ves teden, je šla Po-

ljančeva deklica le pogledat, zakaj se vedno na istem mestu sliši glas srnice. Zaprepaščena je opazila v grmovju mlado srnico, ki je bila ukleščena med vejami z vratom in ni mogla nikamor. Nekaj korakov od srnice pa je stala mati-srna.

Ker se je tisti čas mudil v vasi lovski čuvaj in nekaj funkcionarjev družine, jim je deklica tekla povedat, kaj je našla v gozdu. Čuvaj je bil hitro na mestu in videl, da se srna noče odmakniti od mladiča, ki se ni mogel rešiti vejnatih klešč. Dvignil je mladiča, bil je srnjaček, prav dobro rejen in živahen, ter ga je postavil na tla. Žal srnjaček ni mogel za materjo; zadnje noge ga niso nesle, ter je sedel na tla. Pri tem je lovec opazil, da se iz obeh lakotnic izceja gnoj. Vzel je srnjačka v vas in ga pokazal drugim lovcem. Ker srnjaček ni mogel nikamor, zadnji del telesa je imel hrom, in ker se mu je izcejal gnoj iz hrbtenice, so sklenili, da ga rešijo muk. Pri raztelesenju se je pokazalo, da je imel v križu zlomljeno hrbtenico in ob prelomu kosti polno gnoja. Kako je prišlo do poškodbe, je vprašanje. Sigurno je, da bi se v primeru, če bi bil srnjaček zdrav, z lahkoto rešil iz vej. Da pa je mogel srnjaček ves teden živeti in da je ostal v dobri telesni kondiciji, da je bil živahen, je edino možno, da ga je morala mati srna ves čas dojit. Nad tako veliko materinsko ljubeznijo srne in pa nad usodo srnjačka so bili vsi globoko ganjeni.

Prof. dr. Jože Rant
LD Škofja Loka

Uspešen lov na divje prašiče

Ribniška dolina je okrog in okrog obdana s širnimi in lepimi gozdovi, ki skrivajo poleg lesnega bogastva nebroj divjadi, med to tudi tako, ki je drugod že iztrebljena. To so divji prašiči, ki včasih delajo po njivah občutno škodo.

LD v Dolenji vasi je zadnja leta dobila v svoje vrste nekaj zelo podjetnih mladih lovcev, ki so s svojimi uspehi navdušili prebivalce in poželi priznanje celo starih izkušenih lovcev. Ni še zamrla vest, da je Ivan Kozina ustrelil volka, ki je bil prava mrcina, že je Vinko Gorše uplenil težkega divjega prašiča.

Vinko pripoveduje: »Še isti dan, ko smo odkrili poškodovano koruzo in sledove divjega prašiča na njivah pri vasi Lipovec, smo v bližini gozda napravili zasedo. Potrepljivo sem napegnjal oči v sivi somrak noči. Ure

so minevale in razočaran sem moral naposled zapustiti prežo. To noč ga ni bilo. Naslednji večer, bilo je 20. avgusta, sem se spet z dvema tovarišema odpravil na prežo. Kazalec na uri je zdrsnil čez deveto, ko zaslišim šum. Imel sem odličen položaj. Povsem mirno sem primaknil daljnogled svoje mavzerice 7,9 k očem in se pripravil na strel; srce mi je močno utripalo. Po strelu je prašič pri priči obležal. Oddahnil sem se. Krogla mu je prebila desno pleče, tilnik in levo uho. Težak je bil 140 kg in star 5 let. V pjučih smo našli šibro P8, kar dokazuje, da je nekoč že imel opravka z lovcom, ki je najbrž mislil, da se takega orjaka podere kakor zajca.

Vinko Gorše, ki vsako leto postreli nekaj ščetinarjev, je šele 30 let star in uspešno nadaljuje tradicijo svoje lovske hiše. Vsi mu želimo še veliko ognja!

Franc Gorše,
Dolenja vas 73 pri Ribnici
na Dolenjskem

Napoved

Očka se je s terijerko Ago in puško odpravil v gozd. Med potjo ga sosed povpraša, kaj gre lovit. Oče mu odvrne, da gre ustreliti psa, ki bo čez nekaj časa prišel v gozd. Sosed ni verjel in je šel z očetom v gozd. In res, čez nekaj časa pridrvi v gozd pes in očka ga ustrelil. Sosed pripomni: »Lovci ste pa res od sile, ko že kar naprej veste, kaj in kdaj bo kaj prišlo.«

Sosed namreč ni vedel, da je k Agi prišel na ženitev pes, ki je mesaril po lovišču. Očka je psa ujel in priprl, da ga je mama čez čas spustila in pes je seveda prišel po Aginem sledu pred puško.

K. P. LD Žalec

Moj prvi zajec

Ker sem še mladoleten, še ne smem nositi puške, pa kljub temu, da hodim na lov le z malico in palico, me veselje ne mine. Dogodki, ki jih doživljam na lovu, pa mi še in še povečavajo lovsko strast in veselje do lova. Velikokrat se na lovu pripete nesreče, ki so resen opomin pri rabi puške. Zato najraje opisujem vseke dogodke, kar mislim tudi tukaj.

Bilo je 20. X. 1959 v lovišču pri sv. Neži. Sonce je že toplo sijalo in mi smo že skoraj končali prvi pogon. Bilo je le še dobrih 100 m do zbirališča. Vsi so že praznili puške, ker niso imeli več upanja, da bi v tistem

predelu gozdička tičal še kak dolgouhec. Verjetno bi jo tudi jaz izpraznil, a ker je nisem imel, je seveda nisem mogel. Vsi so že stali na zbirališču, le jaz in dva lovca smo še bili v goščavi. Kar naenkrat pa pes dvigne zajca. V tistem predelu gozdička pa sta skupaj ležala dva zajca, zato ju je pes dvignil hkrati. Eden je odskočil na vrh, drugi pa proti meni. Ko je bil 10 m od mene, sem si zaželel puške. Pa sem ga tudi jaz brez nje uplenil. Nekoliko sem še miroval, da se je bolj približal, in planil sem naprej, kakor golman na žogo. Sam sebi nisem verjel, da ga imam v rokah in vzel sem mu življenje, da mi ne bi ušel. Ko sem ga prinesel iz gozda, me je vsakdo povprašal, čigavega pa nosiš. Ponosno sem se predstavil kot uplenitelj in da je zato zajec moj.

Nato so vsi dejali: v nedeljo se vidimo brez pušk.

Boris Končar,
LD Bukovje pri Dravogradu

Šoja, roparica gnezd

Ne bom pozabil, kar sem doživel 16. maja 1961. Vračajoč se okoli poldne proti domu, zagledam ob robu gozda šoja in kosa, ki se borita. Šoja je skušala kosu odnesti njegov mladi rod in stoji na gnezdu. Kos se z vso silo bori, da bi odgnal roparja od gnezda. Končno mu uspe. Gledal sem prizor, a nisem mogel takoj streljati, ker sta bila v borbi v zraku. Enkrat je bil kos na šoji, enkrat šoja na kosu. Toda šoja je bila v premoči in je udarila kosa s kljunom po glavi, da je kos padel na tla. Bil sem prepričan, da je mrtev in da je tisto jutro odpel svojemu rodu poslednjo pesem. Vendar se je čez čas opomogel in zletel k mladičem. Šoji sem dal lovsko plačilo, lovcom pa to sporočilo.

Franc Hodnik, Trbovlje

Neslutena razmnožitev fazanov na Koprskem

Pred devetimi leti na obalnem področju koprške lovske zveze še ni bilo fazanov. Ko so jih za poskušnjo spustili nekaj deset in v obalna lovišča, je bilo prvi dve, tri leta še bolj malo slišati o njih. Za tem pa so se začeli naglo ploditi in so dosegli v letošnjem letu že takšno število, da je nujno treba misliti na omejevanje. V lanskem letu jih je samo koprška lovska družina v svojem lovišču uplenila 850, izolska pa relativno na velikost svojega lovišča še veliko več. Seveda pa so vse lovske družine kljub mnogim poravna-

vam morale zaradi škode, ki so jo fazani povzročili kmetijstvu, krepko seči v žep. Samo koprška lovska družina je plačala nekaj nad 120 tisočakov škode v vinogradih, paradižnikovih nasadih in koruznih njivah.

Letos je položaj še bolj pereč. Po cenitvah »črnoeglih« ima samo koprška družina najmanj pet tisoč te divjadi, medtem ko drugi, tudi gospodar te družine, postavljajo še veliko večje številke.

Ne glede na občutno škodo, ki jo ta divjad povzroča kmetijstvu, ker se je preveč razmnožila, pa nastaja škoda tudi med fazani zaradi vedno večjega spolnega nesorazmerja, ki ga deloma ustvarjamo tudi sami lovci, ker streljamo vedno in samo le peteline. Da je fazank veliko preveč, dokazuje dejstvo, da te odlagajo jajca celo v jerebičja gnezda, da je veliko teh jajc neoplojenih in zato klopotev. Res pa je tudi, da zaradi izredno ugodnih pogojev ta divjad neverjetno uspeva na obalnem področju in da imamo ob koncu septembra zunaj že tretje letošnje leglo — piščanci so veliki za dobro pest.

Da bi vsaj deloma rešili položaj in potolazili razsrjene kmetovalce, so obalne lovske družine zaprosile pri Sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo LRS za odstrel in odlov določenega števila fazank, medtem ko pripravljajo za prihodnje leto tudi pri tej vrsti divjadi akcijo za osvežitev krvi, tako da bi vložili v lovišča samo peteline.

Vsekakor velja prav za obalno področje koprške lovske zveze poseben kriterij in bi bilo treba izredno ugodne in za razvoj te divjadi zelo ustrezne pogoje posebej raziskati. Nekateri strokovnjaki, ki se s tem proučevanjem že ukvarjajo, pravijo, da jim je koprsko področje postavilo na glavo vse njihove dosedanje pojme o teh živalih.

R. B.

Bodo JRP 825

Poljska tekma ptičarjev v Kostanjevici na Krasu

Lovska zveza Gorica je priredila dne 23. in 24. septembra 1961 v lovišču lovske družine »Trstelj« v Kostanjevici na Krasu jesensko poljsko tekmo ptičarjev. Prijavljenih je bilo 20 psov, kar je zelo zadovoljivo. Žal pa smo bili zaradi pomanjkanja divjadi in vremenskih neprilik primorani skriti število tekmujočih psov na 12. Tekmovalo je 11 nemških kratkodlakarjev in 1 epagnuel breton. Izven konkurence je tekmoval 1 nemški kratkodlak ptičar.

Teren ni bil dovolj primeren za izvedbo tekme zato, ker je mnogo globeli, poraslih z gostim grmičevjem, vtem ko je polje večji del posajeno s koruzo, tako da ni bil možen pregled nad celotnim delom psa. Edini izhod je bil, neposredno slediti psu in vodniku. Poleg tega pa je bilo vreme za tekmo neugodno. Izredno suha tla ter močan veter sta otežkočala praktično delo psov na polju.

Tekmo je vodil kinološki referent pri Lovski zvezi Gorica, agilni Edvard Jenčič, ki je svojo nalogo uspešno izvedel. Kot vodnik se je udeležil tekme tudi predsednik Lovske zveze Gorica Rudi Čubrilo, ki žal s svojim psom ni mogel dokončati tekmovalja, tajnik Edvard Rehar pa je ves čas spremljal potek tekmovalja. Sodil je podpisani, v pomoč mu je bil požrtvovalni sodniški pripravnik Vinko Hribar.

V okviru tekme so bili ocenjeni po zunanosti 3 psi, in to: 1 epagnuel breton, ocena dobro, in dva nemška kratkodlaka pti-

čarja, eden z oceno dobro, drugi kot monorhid, nezadostno.

Na tekmi so psi v splošnem pokazali še dovolj dobro zasnovo, toda niso bili zadostno šolanji. Predvsem je bilo opaziti, da je bila sobna dresura pri vseh psih zelo pomanjkljiva, kar pa je alfa in omega za nadaljnje šolanje na terenu. Zato so bile vse discipline, predpisane za jesensko tekmo ptičarjev, pomanjkljivo izvedene. Priporočljivo bi bilo, da bi si vodniki za dresuro svojih psov nabavili piščalke, kajti s požvižgavanjem gotovo ni mogoče obvladati psa na terenu.

Prav gotovo pa bo tečaj o vzreji, vzgoji, zlasti pa o šolanju psov ptičarjev, ki ga namerava svojim vodnikom prirediti Lovska zveza Gorica, pripomogel do boljših uspehov.

Uspehi jesenske poljske tekme so sledeči:

1. Epagnuel breton »Lasi«, lastnik Zdravko Okroglič. Vodnik je odstopil od tekmovalja.

2. Nemški kratkodlak ptičar »Bor JRP 2069 N kd«, lastnik in vodnik Jože Skolaris. Pes ima dovolj dober nos, popolnoma pa je odpovedal pri vlaki s pernatostjo divjadi in v prostem donašanju dlakaste in pernate divjadi. Prvi dan ga ni bilo mogoče oceniti na stojo in natezanje, vzdržnost pred zajcem in na obnašanje pred odletelo pernatostjo divjadi. Ker drugi dan ni prišel na tekmo, ni bil dokončno ocenjen.

3. Nemška kratkodlaka ptičarka »Bajka RMPki 1071«, lastnik in vodnik Orlando Trampuž. Psi-

ca ima prav dober nos, le v stojo in natezanju ni sigurna. Utrditi bi jo bilo treba pred odletelo pernatostjo divjadi kakor tudi pri donašanju dlakaste in pernate divjadi. Odpovedala je pri vzdržnosti pred zajcem. Dosegla je 138 točk ter prejela III/a oceno.

4. Nemška kratkodlaka ptičarka »Bistra«, lastnik in vodnik Boris Jelen. Psica ima zelo dobro lovsko zasnovo. Videti je, da jo ima vodnik trdno v svojih rokah, kar kaže na njegovo prizadevno šolanje. Malo slabša je bila v vzdržnosti pred zajcem in strelomirnosti, a kljub temu dosegla na tekmovalju najvišje število točk 153 in s tem II oceno.

5. Nemški kratkodlak ptičar »Don JRP 2066 N kd«, lastnik in vodnik Rudi Čubrilo. Pes prvi dan zaradi pomanjkanja divjadi ni prišel do stoje in natezanja in zato ni bilo mogoče ugotoviti njegovega nosu. Drugi dan pa ni prišel na tekmo in tako ostal neocenjen, oziroma se smatra, da je odstopil od nadaljnjega tekmovalja.

6. Nemška kratkodlaka ptičarka »Sila JRP 2078 N kd« je prejela 120 točk. Lastnik in vodnik Oskar Pahor. Psica se je posebno izkazala v stojo in natezanju. Slabša je bila pri prostem donašanju dlakaste in pernate divjadi, vtem ko je popolnoma odpovedala pri vlaki s pernatostjo divjadi in vlaki z zajcem.

7. Nemški kratkodlak ptičar »Alfi RMPki 1131«. Lastnik Oskar Pahor. Ker se je pri ocenjevanju ugotovilo, da ima pes samo eno modo ter zato dobil oceno nezadostno, ni bil pripuščten k tekmovalju, oziroma je tekmoval izven konkurence.

8. Nemški kratkodlak ptičar »Arko RMPki 1051«, lastnik in vodnik Milan Grča. Vodnik je odstopil od tekmovalja.

9. Nemška kratkodlaka ptičarka »Agica JRP 2355 N kd« je dosegla 96 točk. Lastnik in vodnik Mirko Gregorič. Psica ima dober nos, pa tudi v iskanju je dobra. Zelo pomanjkljiva pa je v stojo in natezanju, ki ju je komaj pokazala. Nesigurna je pri vlaki s pernatostjo divjadi in v prostem donašanju dlakaste in pernate divjadi. Odpovedala je pri vzdržnosti pred zajcem, obnašanju pred odletelo pernatostjo divjadi in vlaki z zajcem.

10. Nemška kratkodlaka ptičarka »Lala JRP 2072 N kd« je dosegla 123 točk. Lastnik in vodnik Alojz Vodopivec. Psica je hitra v iskanju, še posebno pa v prostem donašanju dlakaste divjadi. Popustila je v stojo in nate-

zanju, popolnoma odpovedala pri vzdržnosti pred zajcem, v strelomirnosti in obnašanju pred odletelo pernat divjadjo. Vidno boljše je pri donašanju dlakaste in pernate divjadi. Dobila je III/b oceno.

11. Nemška kratkodlaka ptičarka »Sora JRP N kd« je dosegla 120 točk. Lastnik Ludvik Fabrizio, vodnik Narcis Fabrizio. Psica ima odlični nos, tudi v iskanju je dovolj hitra, le v stoji in natezanju je nekoliko slabša. Utrditi bi jo bilo treba v prostem donašanju dlakaste divjadi, vzdržnosti pred zajcem in obnašanju pred odletelo pernat divjadjo. Odpovedala pa je pri donašanju divjadi in vlaki z zajcem. Vsekakor bi se psica pri intenzivnejšem šolanju mogla boljše uveljaviti.

12. Nemška kratkodlaka ptičarka »Senata JRP 2077 N kd« je dosegla 67 točk. Lastnik in vodnik Ivan Baša. Psica ima še dovolj dober nos pa tudi v iskanju je dobra. Zelo nesigurna pa je v stoji in natezanju. Povsem je odpovedala na vlaki s pernat divjadjo, v prostem donašanju dlakaste in pernate divjadi kakor tudi v vzdržnosti pred zajcem, strelomirnosti, obnašanju pred odletelo divjadjo in na vlaki z zajcem. Psica je bila zelo površno šolana, vendar se da z dobro voljo in doslednim šolanjem še popraviti, čeprav je psica že v tretjem letu.

Lovska zveza Gorica je kinološko prireditev zelo dobro organizirala, saj je bil odziv vodnikov nepričakovano velik, kar nam kaže, da si pes ptičar vse bolj vtiira pot kot lovčev nepogrešljiv spremljevalec na lovu. Da uspehi niso bili najboljši, ni krivda samo na vodnikih, ki niso dovolj dobro pripravili svojih psov, temveč tudi na terenu za tekmo, ki ni bil povsem dobro izbran. Mimo tega pa je silna vročina hromila pse pri delu. Nikakor pa to ne sme zeti vodnikom volje do nadaljnjega dela s psom, pač pa naj jim bo ta tekma nekaka šola in vodilo, kako naj svojega psa v posameznih disciplinah bolj izpopolnijo. Vodnikom gre vsa zahvala za njihovo discipliniranost na tekmi sami. Toplo se zahvaljujemo tudi LD Trstelj, ki je dala svoje lovišče na voljo za tekmovalje, ter njenim funkcionarjem, ki so storili vse, da bi prireditev čimbolje uspela.

Tajnik Edvard Rehar in vodja tekme Edvard Jenčič sta po objavi uspehov razdelila v imenu LZ Gorica vodnikom praktična darila kot nagrado za njihovo požrtvovalno in uspešno delo s svojimi psi.

Pavel Cvenkel, sodnik

Jesenska vzrejna in širša poljska tekma ptičarjev v Murski Soboti

Dne 14. in 15. oktobra 1961 je LZ Pomurje v Murski Soboti organizirala v okolici preizkušnje mladih in starejših ptičarjev. Udeležba je bila z ozirom na številni stalež ptičarjev na tem področju, dokaj pičla. Prijavljениh je bilo za tekme sicer 13 psov, udeležilo se jih je pa komaj šest. Na odsotnost so morda vplivale na eni strani razne prireditve, na drugi strani pa lovi.

Nekateri vodniki so mnenja, da je dovolj, če ptičar najde divjad in po svoji prirojeni zasnovi stoji pred divjadjo. Pri tem pa prezrejo, da je glavno in najvažnejše delo lovskega psa šele po strelu. Nešolan pes ne bo našel in ne donasal ranjene, to je obstrljene male divjadi. Ta je zavoljo tega zgubljena za skupnost in poleg tega pogine v mukah.

Prireditve v Murski Soboti sta skrbno pripravila Karel Poredoš in Geza Fujs. Vreme je bilo lepo, zjutraj nekoliko megleno, med dnevom pa sončno in rahlo vetrovno.

V lovišču je bilo sicer dovolj divjadi, toda jerebice v jutranjih urah niso držale.

Tekmi je vodil kinološki referent lovške zveze Geza Fujs. Širši poljski tekmi je prisostvoval v soboto, dne 14. X. 1961, tudi predsednik lovške zveze Evgen Cug. Sodil je podpisani. V pomoč mu je bil agilni sodniški pripravnik Hinko Hribar.

Uspehi obeh tekem — jesenske vzrejne in širše poljske — so nekoliko razočarali, dasi je bilo moč ugotoviti, da je imel vsak pes potrebne prirojene lovске zasnove. Vodnik pa mora s primerno vajo utrditi vsako disciplino. Priti na tekmo s psom, ki ni niti sobno šolan, ki vobče ne ve, zakaj ima nos in tudi ne donša, ker se tega ni učil, nima nobenega smisla.

Uspehi jesenske vzrejne tekme:

1. Nemški kratkodlaki ptičar »Agan Ižakovski JRPki 2341«, lastnik in vodnik Jožef Režonja. Psu manjka dosledno sistematsko šolanje. Iskanje je bilo le na kratko, ker ga je vodnik stalno klical, najbrž v bojazni, da mu uide po svoje. Na vlaki in pri donašanju je žal popolnoma odpovedal.

2. Nemška kratkodlaka ptičarka »Ara Ižakovska RMPki 1037«, lastnik in vodnik Ivan Krapec. Psici manjka prav tako dosledno šolanje. Na vlaki in donašanju je tudi odpovedala.

3. Nemški kratkodlaki ptičar »Bil Bratonski JRPki 2344«, lastnik Vinko Erjavec; vodnika je nadomeščal Janez Srež. Pes je sicer

precej izvežban in je dosegel 120 točk, kar bi zadostovalo za III. darilo. Izpolnil pa ni pogoja v vodnem delu in ni izdelal vlake na pernat divjad. Iz tega razloga se mu je dalo le pohvalno priznanje. Vaditi je s psom sistematično in dosledno v iskanju, utrditi ga v stoji, natezanju, ubogljivosti in v vodnem delu. Delo na roparico je opravil odlično. Morda bi pes več dosegel, če bi ga vodil njegov stalni vodnik.

4. Nemška ostrodaka ptičarka »Borka Jelenska JRPos 557«, lastnik in vodnik Stefan Veren. Delo te psice je nudilo vsem gledalcem pravi užitek. Opravila je po večini vse discipline prav dobro in dosegla 190 točk. Psica je tudi ostra na roparice in je stalno napadala, žal pa do davljenja v predpisanim času ni prišla. Dosegla je II. oceno, ker je za I. oceno — ki bi jo drugače dosegla — pogoj davljenje roparice. Omeniti je treba sliko, ki jo je nudila ta psica, ko je donasala zajca in je med potjo k vodniku trdno stala na jerebice, držeč zajca v gobcu. Vodniku čestitam k doseženemu uspehu.

Uspeha širše poljske tekme:

1. Nemška kratkodlaka ptičarka »Lajka Polanska JRPki 1977«, lastnik in vodnik Karel Poredoš. Psica je v rokah veččega vodnika in zato je vse discipline opravila po večini prav dobro. Utrditi jo je še nekoliko pri oddaji plena. Dosegla je 201 točko in s tem zaslužen I. oceno. Vodniku čestitam k lepemu uspehu.

2. Nemška kratkodlaka ptičarka »Brina JRPki 2164«, lastnik in vodnik Jakob Osojnik. Psico je treba izvežbati v vseh disciplinah, zlasti v donašanju in v vodnem delu. Pri teh dveh disciplinah je docela odpovedala.

Na pregledu je bilo ocenjenih po zunanosti 5 nemških kratkodlakih ptičarjev in 1 špringeršpanjel.

Julij Koder

Tekma mladih in starejših španjelov v Šentjurju pri Celju

Lovska zveza Celje si prizadeva, da bi imelo vsako lovišče z ozirom na terenske razmere in vrsto divjadi primerno pasmo lovskih psov. Tako pravilno priporoča za gričkasto lovišče z majhnimi gozdički, goščavami in živimi mejami, malega uporabnostnega psa španjela.

Lovska zveza je priredila dne 22. oktobra 1961 tekmo španjelov za ugotovitev lovске zasnove. Prijavljenih je bilo 7 špringeršpanjelov in 5 kokeršpanjelov. Tekmovalo pa je prvih 5 in drugih 3.

Po krvnem sledu

Foto R. Marenič

Prireditve je bila skrbno pripravljena, za kar so skrbeli in jim gre vsa zahvala, starešina lovske družine Šentjur Jože Kuntarič, zastopnik lovske zveze Celje Bogdan Hrovat in vodja tekme Mihael Ostreljič.

Tekmi je sodil podpisani. V pomoč sta mu bila agilna sodniška pripravnik Slavko Lenarčič in Franc Barbič ml.

Vreme žal ni bilo naklonjeno. Deževalo je zdržema ves čas tekme, kar je silno otežkočilo delo psov. Kljub temu je vsak španjel pokazal prav dobre lovske zasnove in disciplina »veselje do lova« je bila kar odlična. Zelo ugoden vtis je napravila discipliniranost vodnikov in njihovo lepo in pametno ravnanje s psi. Vremenske neprilike so žal preprečile, da bi vsak španjel prišel na zajca in pokazal glasno gonjo in sigurnost po sledu in voljo za delo je glasno dvignila fazane. Sigurnost po sledu in volja za delo po sledu je bilo možno deloma ugotoviti pri delu na vlaki. Z neverjetno sigurnostjo in hitrostjo je vsak španjel izdelal sled, razen špringeršpanjelke »Bajke Pokoške RMŠS 72«, ki je napravila od vsega začetka vtis, da je bolna ali vsaj zelo indisponirana in trdna.

Vodnikom bi priporočal, da pridno vadijo vsako disciplino, zlasti disciplino »dol«, ki je najbolj važna, ker ima vodnik s to psa popolnoma v rokah in odpa-de nepotrebno klicanje in piskanje. Pozabiti ne smemo, da je španjel zgodaj zrel pes. S petimi, šestimi meseci starosti mora španjel obvladati vse discipline sobnega šolanja in seveda tudi dona-

šanje male divjadi. Od kokeršpanjela seveda ne moremo zahtevati, da prinese težkega zajca, dasi nam to s pridno vajo tudi uspe. Pogrešal sem pri večini španjelov strelomirnost. Pes ne sme po strelu divjati okoli, temveč mora ostati popolnoma miren. Pridno vežbanje odpravi kaj kmalu to napako. Vodoljubnost je seveda pri šarivcu potrebna za lov na race. Ponavadi so španjeli strastni za vodno delo, toda včasih kateri tudi ne gre rad v vodo, ker elementa vode ne pozna. Težko je za vodnika, ki nima na voljo v družinskem lovišču nobene primerne vode za vajo ter mora hoditi v kraj, kjer je taka voda, če hoče španjela res izuriti v vseh disciplinah. Dva vodnika sta izjavila na tekmi, da nimata priložnosti za vajo psa v vodnem delu.

Španjele ni bilo možno opredeliti po tabeli tekemskega pravilnika, ker sta prišla na zajca le dva psa in od teh je le eden imel možnost, da je zajca gonil. Slabo vreme je zelo neugodno vplivalo na izid tekme. Zajec se ni dvignil iz goščave, če ni pes prav na njegga naletel. Tako so nekatere discipline odpadle, ki so pa važne in morajo biti izvedene za dodelitev ocene. Če so izpolnjeni vsi pogoji, zadostuje za I. oceno 100 točk, za II. 83 točk in za III. 63. Od vseh tekmujočih španjelov bi lahko prišlo v I., II. in III. oceno 7 psov in psic po doseženih točkah in če bi bili vsi pogoji izpolnjeni. To vsekakor kaže, da je material zelo dober in trud vodnikov ni bil zastonj. Slika o uporabnosti in lovski zasnovi španjelov nam daje naslednji pregled doseženih točk:

1. Kokeršpanjelka »Lija RMŠK 364«, lastnik in vodnik Mihael Ostreljič — 105 točk.

2. Špringeršpanjel »Ago RMŠS 74«, lastnik Lovska zveza Celje, vodnik Janko Strahovnik — 91 točk.

3. Špringeršpanjel »Trik Novogorski RMŠS 56«, lastnik in vodnik Stane Mavrin — 89 točk.

4. Špringeršpanjelka »Tesa Novogorska RMŠS 60«, lastnik Ivan Mavrin — 86 točk.

5. Kokeršpanjelka »Aga RMŠK 339«, lastnik in vodnik Mihael Gril — 79 točk.

6. Špringeršpanjel »Ada RMŠS 77«, lastnik Lovska zveza Celje, Vodnik Janko Pokorny — 72 točk.

7. Kokeršpanjel »Arka RMŠK 338«, lastnik lovska družina Kojnice, vodnik Ivan Vražič — 69 točk.

8. Špringeršpanjelka »Bajka Pokoška RMŠS 72«, lastnik lovska družina Rogaska Slatina, vodnik Albin Pišek — 57 točk.

Lovska zveza Celje, ki polaga veliko važnost na šolanega uporabnostnega psa, je vsem vodnikom izročila po svojem zastopniku Bogdanu Hrovatu prav lepa in praktična darila.

Vsem vodnikom čestitam k doseženemu uspehu in jim kličem na svidenje na uporabnostni tekmi španjelov.

Julij Koder

Tekma psov jamarjev v Laškem

Tekmo psov jamarjev v Laškem je 1. oktobra 1961 priredila LZ Celje na pobočju Huma za Laškem, v senci smrek in bukev, v umetnem rovu. Ker je jeseni težko dobiti lisico in jazbeca za preskušanje psov v rovu, smo se morali zadovoljiti z mačko. Ta je bila sicer dokaj ostra, vendar je zelo težavno sodniku ugotoviti stvarne lovske lastnosti psa na pravo roparico. Razen tega ta ali drug pes živi doma z mačko in zato nikakor ne pokaže prave ostrosti, niti ne v preiskavi rova itd. Zavaljo tega priporočam, da bi vzrejne tekme v rovu prirejali spomladi, ko so legla roparic še skupaj in je tudi jazbeca laže ujeti.

Priглаšenih je bilo osem psov, tekme pa se jih je udeležilo šest: trije jazbečarji, vsi resasti (r. j.) in trije lovski terijerji, resasti (r. l. t.). Ker je malo polja, smo preskušnjo delili: jazbečarji na južni strani hriba, terijerji na severni. Terijerji so dvignili osem zajcev, a jazbečarji niso zasledili niti perjadi, niti zajca, ker je bilo zelo suho.

Uspeh jazbečarjev v rovu:

Hum, RMJri 160, lastnik in vodnik Božo Godec, Celje — 54 točk, podkvica (v rodovniku),

Hidra, RMJri 162, Teodorja Rateja, Grobelno — 37 točk, zvezdica.

Uspeh lovskih terijerjev v rovu in na polju:

Ari, RMJri 1010, Emila Bezgovška, Laško — v rovu 83 točk, na polju 76, skupaj 159 točk, I. razred, podkvica, sledoglasen, davež, črtica levo in desno v rodovniku,

Dren, RMDT 888, Vilija Kneza, Rimske toplice — v rovu 48 točk, na polju 66, skupaj 114, II. a razred, podkvica, sledoglasen, črtica,

Medo, 43 cm visok, v rovu 50 točk, na polju 64, skupaj 114 točk, podkvica, črta, II. b razred.

Uspeh je lovsko in kinološko prav zadovoljiv. Razveseljivo je zlasti, da so vsi vodniki pokazali uspeh dresure, to je vzorno vodljivost vseh tekmujočih psov, za kar so bili vodniki nagrajeni z darili.

B. H. Staré, sodnik

Prijavljene paritve

Lovski psi:

Kratkodlaki istrski goniči:

Obora Travnogorska JRGki

3165 — Ostrog Travnogorski JRGki 3151, leglo je bilo 4. oktobra 1961. Vzreditelj Ciril Šibav, Fojana.

Prijavljena in zaščitena psarna:

»BORLSKA« za službene pse. Lastnik dr. Franc Kocutar, Cirkulane. Kinološka zveza

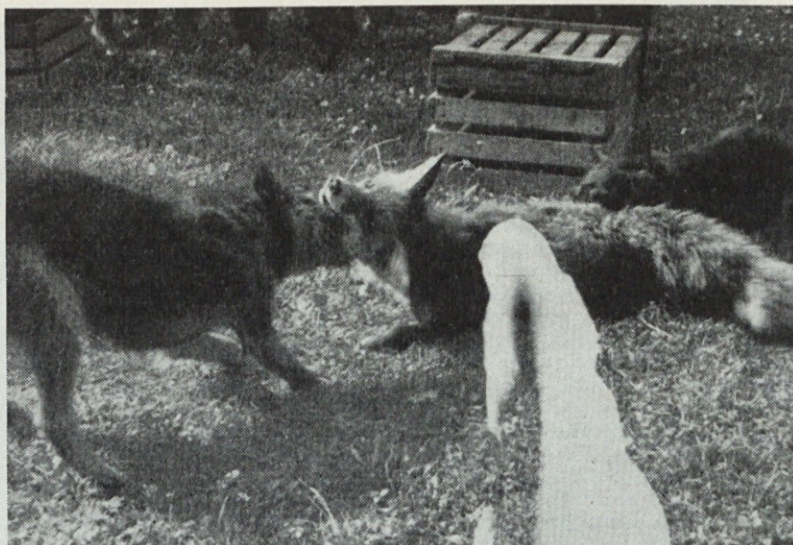

Foto Fr. Dovjak

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

Visok obisk v Kopru

Dne 22. oktobra 1961 je bila na Koprskem prelepa nedelja. V sinjem jutru brez oblačka je s koprskimi lovci predsednik LZ Koper pozdravil visoke goste tovariša Edvarda Kardelja, Miho Marinka in Borisa Kraigherja in jih z njihovimi spremljevalci povabil na lov v obalni predel lovišča LD Koper.

Pogon se je začel onkraj Rižane, kamor so lovci pritisnili številne fazane. Lov je z lepim strelom odprl podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, kmalu pa so tudi predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko, predsednik Izvršnega sveta LS LRS Boris Kraigher in drugi gostje imeli vsak svojega fazana, do malice pa

tudi več. Padlo je tudi nekaj zajcev in jerebic.

Lova so se razen omenjenih gostov udeležili še predsednik OLO Koper Albin Dujc in sekretar OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik piranske občine Davorin Ferligoj in predsednik Lovske zveze Maribor Mirko Dobrilovič. V razgovoru med lovom in odmori so se visoki gostje živo zanimali za razmere v lostvu na

Koprskem. Bili so posebno prese-
nečeni nad izrednim staležem fa-
zanov, čeprav so po drugi strani
obsodili neodgovorno stališče
Kmetijskega kombinata Koper, ki
že v smislu načrta novega zakona
o lovu zahteva izločitev svojih
obratov na obali iz lovnih površin
z namenom, da bi na njih uničili
vse fazane, ker da jim povzročajo
milijonsko škodo, kakor so spo-
ročili Lovski zvezi Koper.

Lov je bil zaključen v veselem
razpoloženju in se ga bodo ko-
prski lovci prav gotovo še dolgo
spominjali, saj so za svoje vzorno
gospodarjenje z lovišči dobili lepo
priznanje.

Srečko Pečarič,
tajnik LZ Koper

Naj ne bo osamljen primer

Še kot mlad fant sem hodil s
pokojnim očetom na lov in se
dobro spominjam, da je bilo med
zakupniki lovišča Trbovelj in Pre-
bolda vedno kaj narobe. Tako se
je vsa leta tudi po vojni gojila
neka stara mržnja, ki ni imela
prav nobene osnove. Ker pa leta
minevajo in z njimi ljudje, je
nastal tudi v teh dveh družinah
preobrat. Obe družini namreč va-
bita v obmejne predele na lov
druga drugo in tako smo se po-
bliže spoznali in smo res v dobrih
sosednjih odnošajih. Zato sem na-
pisal o tem nekaj vrstic.

Dobrih 15 let je minilo, odkar
je prevzel v upravljanje lovišči

kolektiv družin. Ni se pa dalo
tako izkoreniniti in se otresti
preživelih navad individualnega
gospodarjenja. Kolikor so se stari
lovci otresli prejšnjih navad, ko so
lovili za meso, se jih drži še stara
»srajca« miselnosti o mejah. Pra-
vilno in nesporno je, da so meje
med lovskimi družinami. Nepra-
vilno pa je, če ima ena družina
majhno lovno površino in veliko
lovcev, druga pa malo lovcev in
veliko lovno površino. Poleg tega
je še nekaj lovcev, ki se na noben
način ne morejo sprijazniti z dej-
stvom, da je gospodovalnemu si-

stemu lova kraj in da je lov le
šport in razvedrilo, uplenjena
divjad pa je tisti vir sredstev, ki
se jemljejo iz lovišča, da se zopet
vračajo v lovišče v obliki gojitve.
Kdor seje tudi žanje, pravi pre-
govor. Primer lepo urejenih med-
sebojnih odnosov sta LD Prebold
in Trbovlje, kar kaže tudi slika
s skupnega lova 15. okt. 1961 na
Golavi. Po tem primeru naj bi
se zgledovale vse lovske družine,
da bi nas lovce meje lovišč v bo-
doče ne razdvajale temveč dru-
žile.

Počivavšek Gvido, Trbovlje

LD Vodice je sredi poletja 1961
odprla svoj dom. Dom, ne kočo,
ker kočje lovišče ne potrebuje;
dom pa tudi zato, ker je izpod
pridnih rok požrtvovalnih članov
zraslo nekaj drugega, lepšega kot
je bilo prvotno v načrtu. Dom
stoji V Selu na severozahodnem
vznožju Rašice. Tod je še pred
letoma za silo stala ruševina za-
puščene bajte. Z njo se je spopri-
jela lovska družina, ki je v štiri-
najstih mesecih trdega dela in
velikih žrtev postavila svoj dom.
Več o tem pisati ne bi bilo za-
nimivo. Povedati pa je treba, da
so člani Lovske družine, razen
izkopa in ureditve okolice, sami
opravili vsa zidarska in tesarska
dela ter tudi večino mizarskih
del. Dom ima v pritličju sobo za
34 člansko družino, kuhinjo, v
nadstropju dve sobi, dve kleti in
vse pritikline. Zato je bil 9. maj
za LD Vodice velik praznik, hkrati
pa tudi naporen dan, saj je ob
otvoritvi postregla več kot tisoč
gostom, ki so s svojo udeležbo
izkazali priznanje tudi delu. Da-
nes je dom plačan, v glavnem
opremljen in nudi družini vse
možnosti za njeno življenje.

— c

LD Ljutomer je 15. okt. 1961 ob počastitvi 20 letnice vstaje jugoslov. narodov razvila svoj prapor pod pokroviteljstvom ObLO Ljutomer, kot drugi prapor v Pomurju.

Na praporu je 69 zlatih značk in 35 srebrnih, z vrezanimi imeni darovalcev ter pripetih osem trakov lovskih družin Pomurje.

Družina je ob tej svečanosti podelila petim članom Pismeno priznanje za njihovo večletno delo v LD Ljutomer. Hkrati je razdelila strelskim ekipam za uspehe na glinaste golobe in z malokalibrsko puško nagrade, za 1. mesto pokal, za 2. in 3. mesto pa diplome in praktične nagrade.

J. Ivanjšič

Letos vendarle

Lovska zveza Koper si že nekaj let prizadeva, da bi nabavila nekaj žive divjadi za osvežitev krvi. V lovišča njenih področnih lovskih družin namreč že skoraj deset let ni bil vložen niti najmanjši repek. Ker se je zaradi izredno ugodnih naravnih pogojev mala divjad, zlasti jerebice, fazani in zajci, zelo razmnožila, pa po drugi strani počasi degenerira, postaja majhna in neoporna proti boleznim. To je posebno hudo prišlo do izraza pri zajcih. Že nekaj let sem je bilo na sejah Upravnega odbora in drugih organov Lovske zveze Slovenije to vprašanje večkrat v ospredju. Bila je tudi obljubljena pomoč. Vendar zaradi slabega odlova in izvoza živih zajcev ni prišel v poštev obvezni kontingent, ki bi ga

bilo treba pri tem oddati v domača lovišča. Primer: kljub vsem naporom in priporočilom in pomoči so lani iz tega naslova dobila lovišča koprške lovske zveze vsega 27 zajcev!

Treba pa je to vprašanje energično rešiti. Zato si je lovska zveza prizadevala ubrati drugo pot: plačati zajce po komercialni ceni in jih za vsak denar najpozneje letos spustiti v lovišča, ker sicer preti katastrofa. Ugotovljeni so bili namreč že tudi primeri bruceloze. Če bi se ta razširila zaradi splošne oslabelosti živali, bi bilo uničenje pred durmi. Veliko zajcev je pocepalo posebno v lanskem letu, ker je bila spomladi in skozi vse poletje izredna moča in skoraj ni bilo koščka suhe zemlje, kamor bi zajec lahko legel. Potem so bile še poplave, ki so

LD Remšnik, ki jo je 1947 ustanovil pokojni član Anton Volmajer, je 27. avgusta 1961 odprla lovsko kočjo in razvila svoj prapor. Lovska družina ima sedaj 23 članov, povečini kmetov in delavcev. H gradnji so največ prispevali člani ter okoliški kmetje in lovci, ki so darovali potreben les. Vsem, ki so se žrtvovali z delom in materialom, iskrena hvala!

LD Remšnik, T. Ambrož

jih veliko pobrale, hudo škodo pa povzročile tudi med fazani.

Lovska zveza je zato povsod iskala rešitev, prav tako pa tudi same družine. S pomočjo in vezami nekaterih prizadevnih tovarišev lovcev iz vrst pripadnikov organov za notranje zadeve in z lastnimi prizadevanji je uspelo lovski zvezi skleniti pogodbo za dobavo 500 živih zajcev iz Pomurja. Stali bodo fco. prodajalec po osem tisoč dinarjev par, dobavljeni pa bodo proti koncu decembra in v prvi polovici januarja prihodnje leto.

Pet sto zajcev se bo seveda že nekaj poznalo, posebno še, ker ugotavljamo, da je bilo letošnje vreme veliko bolj ugodno za zajce; lepo je uspelo prvo spomladansko leglo in je bilo nasploh opaziti manj bolnih živali.

Da pa bi zagotovili uspeh akcije za osvežitev krvi divjadi, je zveza v povezavi z ljubljansko univerzo pripravila temeljit pregled vsega svojega ogroženega področja, kamor namerava spustiti žive zajce. Ekipe Inštituta za zoologijo in zoohigieno nedeljo za nedeljo spremlja potek lova in sproti pregleduje vse živali, tako da bo do decembra imela lovska zveza točno analizo in pregled zdravstvenega stanja zajcev v loviščih svojih področnih lovskih družin. Na podlagi te analize ne bo nobena težava prav in uspešno ukrepati tudi glede spuščanja divjadi, izbiri zaščitenih predelov in vsega drugega, kar naj spet za nekaj let zagotovi zdrav razvoj zajcev zlasti na obalnem področju.

Takoj nato bodo v podobnem smislu prišli na vrsto fazani in tudi jerebice. Z ustanovitvijo živalskega vrta pri izviru Rižane bi skušali postaviti tudi voliere za kotonje (skalno jerebico), ker ima v neposrednem skalnatem zaledju obalnega področja idealne pogoje za svoj obstoj in kjer je deloma tudi že naseljena.

rb

Koprčani snujejo psarno za istrske goniče

Prava domovina istrskega goniča je Istra, kar kaže že samo ime. Vendar pa zaradi razmer pod italijansko fašistično okupacijo po prvi svetovni vojni in vse do osvoboditve sama Istra ni imela pogojev za gojitev in razvoj te pasme sicer izvrstnega lovskega psa. Središče za ohranitev te pasme v Sloveniji je bilo med obema vojnima in je prazaprav še zdaj v Sodražici na Dolenjskem.

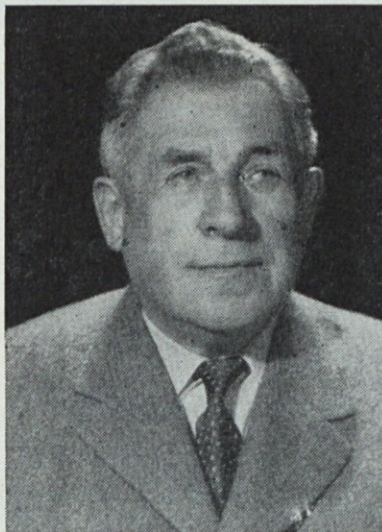
Ko je koprška lovska zveza uredila vrste svojega članstva in so začele področne lovske družine dohitevati razvoj in raven drugih lovskih družin po Sloveniji, v loviščih pa je po prvotnem povojnem opustošenju spet polno divjadi, je lahko začela misliti tudi na druge naloge. Ena med temi je prav gotovo tudi ponoven dvig iz pozabe kvalitetne psarne za istrskega goniča. To je pravzaprav moralna dolžnost istrskih lovcev, čeprav v določenih, zlasti obalnih predelih, ta vrsta psa ne ustreza glede na vrsto in pogoje lovišč in pride bolj do veljave dober ptičar. Lovska zveza Koper je zato sklenila, da bo v sklopu nameravanega živalskega parka pri izviru Rižane osnovala ustrezno psarno za istrske goniče in je v ta namen že določila potrebna sredstva. Skušala bo doma v državi ali iz tujine dobiti enega ali dva najboljša para kratkodlakega

istrijanca, da bo zasnova res odlična, ker bo le tako izpolnjena hvalevredna namera in pobuda obalnih lovcev v Istri. Morda bo začetek nekoliko težaven, ko pa bo led prebit in bodo iz nove psarne prišli prvi mladiči v naše lovske družine, bo sledilo tudi zadoščenje ob splošni koristi, ki jo ta akcija pomeni za vse lovstvo v Sloveniji.

rb

Akad. kipar prof. Janez Sajevec — sedemdesetletnik

Nismo mislili, da si je dobrodušni in šegavi Janez v oktobru letos oprtil sedmi križ na svoja trdna pleča. Po njegovi čilosti, bistrem pogledu in prožnem ko-

raku bi ne sodili, da nosi že tako težo let. V svojem ateljeju je z dletom in mavcem neumorno delaven. Lovske značke, kolajne za odlikovanje, plakete in še mnogo drugih lovskih upodobitev so njegova stvaritev.

Dragemu in družabnemu jublantu njegovi ožji lovski tovariši iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo zdravih, zadovoljnih in v njegovi umetniški dejavnosti uspehov bogatih let.

L. Z.

Sedemdesetletnico je v oktobru obhajal **Milan Vončina**, član LD Slovenske Konjice. Jubilant je bil dolgoletni tajnik družine, več let član upravnega odbora LZ Celje ter je še vedno aktiven član UO družine. Iskreno mu želimo, da bi še dolgo zdrav in zadovoljen sodeloval v vodstvu lovske družine in pri vzgoji mladih članov!

LD Slovenske Konjice

Sedemdesetletnico in **petdesetletnico** članstva v lovski organizaciji je v juniju praznoval **Pavel Ravnjak**, član LD Slovenske Konjice. Vzornemu tovarišu, gojitelju in varuhu divjadi želimo še mnoga zdrava in zadovoljna leta!

LD Slovenske Konjice

Šestdesetletnico je v septembru praznoval **Polde Steiner**, član LD Vič in LD Rakitna. Jubilant je ustanovni član SLD, večkratni strelski reprezentant, odlikovanec za strelstvo, neumoren sodelavec v lovstvu in ribištvu, član KLP in ljubitelj raznih športov. Njegov konjiček pa so strelstvo, pes ptičar ter lov na kljunače in race. Iskrenemu tovarišu, lovcu, ribiču in športniku želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let na zelenih, vodnih in vseh drugih poljih!

Lovci, strelci, ribiči ter ostali prijatelji in znanci.

Popravek

V brošuri »Navodila za bonitiranje lovišč« mora na strani 19 v obrazcu 1 pod glavo »Bonitetna vrednost« v prvem stolpcu stati: »jerebica zajec« in ne fazan, v drugem stolpcu pa »fazan« namesto zajec, kar naj bralci popravijo.

Popravek. V 8. številki 1961 na 256. strani je pravilno ime jublanta **Šoštarič** in ne Šoštatič. Ne ljubo pomota naj prizadeti blagohotno oprost.

Ur.

UMRLI SO:

Filip Naveršnik, član LD Pogorevc, Črna na Koroškem, star 78 let, 40 let lovec in dober tovariš.

Jože Strah, član LD Dobrepolje, lovec 35 let in iskren lovski tovariš, star 58 let.

Mirko Barle, član LD Veliki Gaber, večletni gospodar družine, se je v juliju 1961 smrtno ponesrečil, star 31 let.